

Engelsche vertaal oefeningen ten vervolge op de theoretisch-practische spraakkunst der Engelsche taal door F. M. Cowan en A. B. Maatjes

<https://hdl.handle.net/1874/237216>

ENGELSCH
VERTAALOEFFENINGEN

DOOR

A. B. MAATJES.

TEN VERVOLGE OP DE

Theoretisch-Practische Spraakkunst der Engelsche Taal

DOOR

F. M. COWAN EN A. B. MAATJES.

DERDE DRUK.

AMSTERDAM,
J. H. GEBHARD & COMP.

1873.

M. J. Ham

N: 72

Schiedam.

ENGELSCH E VERTAALOE FENINGEN.

VAK

145

212

DA 120

ENGELSCH E

VERTAALOEFFENINGEN

DOOR

A. B. MAATJES.

TEN VERVOLGE OP DE

THEORETISCH-PRACTISCHE SPRAAKKUNST DER ENGELSCH E TAAL

DOOR

F. M. COWAN EN A. B. MAATJES.

DERDE DRUK.

Bibliotheek
ANDERBROEDERS
WEERT.

AMSTERDAM,
J. H. GEBHARD & COMP.

1873.

Reeds bij 't uitgeven onzer THEORETISCH-PRACTISCHE SPRAAKKUNST DER ENGELSCHER TAAL lag het in ons plan de daarin gegeven honderd Opgaven ter beoefening van 't geleerde door eene reeks van voortgezette Vertaal oefeningen te laten volgen.

Tot dusver vertraagden omstandigheden het ten uitvoer brengen dier bedoeling. Wij gelooven echter, dat, door 't verloop van tijd, die Oefeningen zelve, reeds lang in handschrift bij ons onderwijs gebruikt, gewonnen hebben: de min geschikt bevonden toch zijn langzamerhand door andere vervangen, en, nu tot een geheel vereenigd, in deze bladen vervat.

Wij hebben te gelijk gemeend onzen mede-onderwijzers geen ondiens te doen door in een KEY, bij de Uitgevers mede verkrijgbaar, den oorspronkelijken tekst weer te geven en te ontmoet te komen aan de enkele ophelderingen en vragen, die men zich al licht doet bij 't overbrengen der moedertaal in eene vreemde. In Engeland pleegt men soms zoodanige KEYS uitsluitend verkrijgbaar te stellen voor onderwijzers. Wij gelooven echter onder ons zoodanige verbodsbepalingen overbodig: mocht een leerling zich dien gemakshalve willen aanschaffen, zijne vertalingen zelve zouden weldra den belangstellenden onderwijzer, die met

eigen oogen ziet, den vond aantoonen en zijn jongen vriend nopen terug te keeren tot zijn normaal standpunt — dat van vertaler in plaats van kopiïst.

Men zoek hier overigens geene proeve van Hollandschen stijl: de volzin is dikwijls zoodanig ingericht, dat de leerling, als van zelf, bij 't vertalen, de Engelsche constructie weergeeft.

De woorden tusschen () geplaatst moeten niet vertaald worden.

1862.

Behalve dat in dezen 2de Druk de spelling van het Nederl. Woordenboek is gevolgd, is 't een herdruk van den vorigen.

1868.

Deze 3de Druk der Eng. Vertaal oefeningen is een herdruk van den vorigen.

Amsterdam, 1873.

M.

I N H O U D.

	Pag.
1. De groote Pyramide	1.
2. De Aloë.	1.
3. De Eenhoorn.	2.
4. Een Billioen.	3.
5. De electricke Telegraaf.	4.
6. Klokken en Horloges.	4.
7. Elba.	5.
8. Hoogte van Watervallen.	6.
9. De Krokodil.	7.
10. De Cimbren.	8.
11. De Cipres.	8.
12. Clovis.	9.
13. De Bever.	10.
14. Wie stichtte Parijs?	11.
15. Eene Vloo onder den Microscoop.	12.
16. Christina van Zweden.	13.
17. De Struisvogel	14.
18. De Kastanjeboom	14.
19. Sneeuwvallen.	15.
20. Het Nijlpaard.	16.
21. De tweede Napoleon	17.
22. Alva.	17.
23. Iets over de Mieren	19.
24. De Kokosnootpalm.	21.
25. Dordrecht.	22.
26. Lamoral, Graaf Egmont.	23.

	Pag.
27. De Arend.	24.
28. De Koffieboom	25.
29. Athene.	27.
30. Luchtbollen	28.
31. Het Kompas	30.
32. Coehoorn	31.
33. De IJsbeer.	32.
34. De Slag bij Hastings (1066).	33.
35. De Kabeljauw.	35.
36. De Faroer-Eilanden.	37.
37. Het getrouwe Ros.	38.
38. De Eland	39.
39. Amsterdam.	41.
40. De Watervallen van Niagara	42.
41. Gustaaf Wasa.	44.
42. De Esquimaux	46.
43. Het Rendier	48.
44. De Dood van den Veroveraar.	50.
45. De Spinnen.	53.
46. De Broodvruchtboom.	55.
47. Bremen.	56.
48. De Pelgrim en zijn doode Ezel	58.
49. Avonturen in Spitzbergen	60.
50. Het verhaal van den Ouden Soldaat, of de Inval der Franschen in Rusland, 1812.	63.

1.

DE GROOTE ¹ PYRAMIDE.

De grootste ² pyramiden zijn die van Egypte, die verba-
zende ³ gedenkteeken van den rijkdom en de grootheid der
oude koningen van dat land, en werden ten minste twaalf-
honderd jaren vóór de geboorte van Christus gebouwd.

De pyramiden, die door reizigers worden opgemerkt ⁴ als
al de overige in grootte ⁵ en schoonheid overtreffende, zijn
gelegen op eene rij ⁶ van rotsachtige heuvelen, grenzende
aan de Lybische woestijn, ongeveer tien mijlen ⁷ westelijk
van het dorp Gizeh, onder ⁸ welken naam zij gewoonlijk
bekend zijn.

Het was hier, dat Memphis ondersteld wordt gestaan te
hebben, ofschoon geen spoor te vinden is van die groote
en vermaarde stad.

De grootste dezer pyramiden, die ('t) minst geleden heeft
van tijd en weer, is 693 voet (in 't) vierkant ⁹ aan de
basis, en hare rechtstandige hoogte 499 voet; gemeten
langs ¹⁰ de helling ¹¹, is zij insgelijks 693 voet hoog, nauw-
keurig gelijk zijnde aan de breedte van de basis, dus een
gelijkzijdigen driehoek makende.

Cheops, koning van Egypte, wordt gezegd haar te heb-
ben laten bouwen.

1) great.	4) to notice.	7) mile (= 1609	9) square.
2) large.	5) bulk.	Ned. ellen.).	10) by.
3) wondrous.	6) ridge.	8) by.	11) slope.

2.

DE ALOË.

Er zijn verschillende soorten ¹ van de aloë-plant, waarvan
sommige niet meer dan eenige duimen (hoog) zijn, terwijl
andere eene hoogte bereiken van dertig voet en meer ².

- 1) variety. 2) upwards.

Zij groeien voornamelijk in heete landen, voor³ welker inwoners de grootere soorten⁴ van groot belang zijn. De negers van de westelijke kust van Afrika maken touwen en weven netten van de vezelachtige gedeelten der bladeren. De Hotentotten hollen⁵ de stammen⁶ van eene der soorten uit⁵ tot⁷ kokers voor hunne pijlen. In Jamaika is er eene aloë, die de bewoners voorziet⁸ van⁸ boogpezen, vischsnoeren en stoffen⁹, waarvan zij kousen en hangmatten weven. De aloë, die in Mexico groeit, dient om heggen te maken voor omheiningen; haar stam verschaft¹⁰ balken voor de daken der huizen, en hare bladeren worden gebruikt in plaats van dakpannen. Van deze plant maken de Indiërs ook hun garen, hunne naalden en eenige van hunne kleedingstukken¹¹, terwijl zij van hare sappen wijn, suiker en azijn maken¹². Sommige gedeelten daarvan eten zij, en andere gebruiken¹³ zij in de geneeskunst.

- 3) to. 6) stem, trunk. 9) material. 12) to manufacture.
 4) kind. 7) into. 10) to supply. 13) to apply.
 5) to hollow out. 8) to supply with. 11) clothing (*enk.*).

3.

DE EENHOORN.

Men heeft gedurende langen tijd geloofd¹, dat de eenhoorn een fabelachtig dier was. Later onderstelde¹ men algemeen, dat het den rhinoceros voorstelde. Thans echter beweert een Engelsch schrijver, dat de eenhoorn een inboorling is van Thibet en Tartarye, en zóó wel bekend is aan de Chineezers, dat hij dikwijls voorgesteld wordt in de landschappen, die de herbergen hunner noordelijke provinciën versieren². Volgens dienzelfden schrijver is hij eene soort van antilope; maar de kop is grooter en zwaarder dan de koppen van antilopen in 't algemeen, en is inderdaad bijna nauwkeurig gelijk³ aan³ dien van een ezel. De beroemde⁴ hoorn zit⁵ op het voorste gedeelte van den kop des eenhoorns; hij is slechts een weinig achterwaarts gebogen, en kan algemeen beschreven worden als recht⁶. Deze hoorn is zwart, met⁷ ringen⁷ geteekend⁷ en dikwijls achttien duim lang.

- 1) *lijd. vorm.* 3) like. 5) to be seated. 7) ringed.
 2) to ornament. 4) famous. 6) straight.

De eenhoorn is te gelijk zeer schuw en zeer moedig ⁸. Zij vluchten bij 't minste gerucht; maar wanneer (zij) van nabij ⁹ aangevallen (worden), bieden (zij) met groote woede tegenstand. Het is een bevallig ¹⁰ dier, met de schoone oogen, die 't antilopengeslacht onderscheiden. De bovendeelen van zijn lichaam zijn roodachtig, de lagere deelen wit. Het haar is ongeveer twee duim lang en zeer dik; maar onder ¹¹ dit dikke en ruige ¹² haar, is het lichaam van den eenhoorn bedekt ¹³ met zacht ¹⁴ dons, gelijk aan dat der geit van Cashmere (*).

8) fierce.	10) graceful.	12) coarse.	14) delicate.
9) closely.	11) below.	13) to furnish.	

4.

EEN BILLIOEN.

Wat is een billicoen? — Het antwoord ¹ is eenvoudig genoeg: een millioen malen een millioen. Dit is spoedig geschreven, en nog spoediger uitgesproken. Maar niemand is in staat het te tellen. Gij moogt honderd zestig of honderd zeventig (in) eene minuut tellen; maar laat ons onderstellen, dat gij tot ² tweehonderd in eene minuut gaat; dan zal een uur twaalf duizend opleveren, een dag, tweehonderd acht en tachtig duizend, en een jaar of driehonderd vijf en zestig dagen [want elke vier jaren moogt gij rusten van het tellen gedurende den schrikkel-dag ³], honderd vijf millioen honderd twintig duizend. Laat ons dan onderstellen, dat Adam, bij 't begin van zijn bestaan, was begonnen te tellen, was voortgegaan zulks te doen, en nog tellende was; dan zou hij zelfs nu niet, volgens den algemeen onderstelden tijd ⁴ van Adams schepping, genoeg geteld hebben. Een billicoen te tellen zou vereischen negen duizend vijf-honderd twaalf jaren, vier en dertig dagen, vijf uren en twintig minuten, naar ⁵ de bovengemelde reden ⁶ van tweehonderd per minuut.

1) reply. 2) as high as. 3) intercalary day. 4) date. 5) at. 6) rate.

*) De geleerden ontkennen steeds het bestaan van den E. Slechts schijnen er onder de antilopen exemplaren met één hoorn voor te komen.

DE ELECTRIEKE TELEGRAAF.

De Galvanische batterij werd uitgevonden door Volta, een beroemd Italiaansch natuurkundige onzer eeuw († 1826).

Oersted ontdekte, dat een electrieke stroom ¹, overgevoerd ² door middel van een metalen draad, evenwijdig geplaatst met eene magnetische naald, hetzij boven of beneden dezelve, de naald doet afwijken ³, 't zij rechts of links, volgens de richting van den stroom. De beroemde Ampère stelde een telegraaf voor volgens ⁴ dit beginsel, hetwelk echter even vele magnetische naalden en even vele draden vereischte als er letters moesten worden aangewezen. Schelling en Fechner stelden voor het getal der naalden te beperken ⁵.

De eerste electrieke telegraaf in Engeland, gegrond op Oersted's ontdekking, werd uitgevonden door professor Wheatstone in 1837 en toegepast ⁶ op ⁶ den spoorweg van Londen naar Blackwall.

De Amerikanen maken ⁷ aanspraak ⁷ op ⁷ de uitvinding van den electrieken telegraaf voor professor Morse *, hun landgenoot, die in hetzelfde jaar, 1837, te Washington octrooi ⁸ nam ⁸ voor zijne uitvinding. Te gelijker tijd werd een electrieke telegraaf in Beieren door Steinheil gemaakt.

- 1) current. 3) to deviate. 5) to limit. 7) to advance a claim for.
2) to transmit. 4) on. 6) to adapt to. 8) to take out a patent.

6.

KLOKKEN EN HORLOGES.

Klokken in beweging ¹ gebracht ¹ door raderen en gewichten begonnen voor 't eerst gebruikt te worden in de kloosters in Europa omstreeks de elfde eeuw. Het schijnt echter niet, dat Europa recht ² heeft ² op ² de eer van deze uitvinding, maar dat zij eerder moet toegeschreven worden aan de Saracenen, aan welke wij de meeste wiskundige wetenschappen verschuldigd ³ zijn ³. Klokken waren tot dusver als 't ware

- 1) to move. 2) to be entitled to. 3) to be indebted to...for.

*) Prof. SAMUEL MORSE, geb. 1791 te Charlestown, gest. 1872 te New-York.

opgesloten geweest in de kloosters, maar zij begonnen gebruikt te worden voor het algemeene ⁴ nut ⁴ en gemak der steden in de dertiende en veertiende eeuw.

Hubert, prins van Carrara, liet de eerste klok, die ooit openbaar werd opgericht ⁵, te Padua plaatsen ⁶. Evenwel waren de meeste van de voornaamste steden van Europa, gedurende verscheidene eeuwen, zonder slaande klokken, daar zij niet te krijgen ⁷ waren zelfs ⁸ tegen hooge prijzen ⁸. Tegen het einde der vijftiende eeuw begonnen klokken in gebruik te zijn onder bijzondere personen. Omstreeks dit tijdstip wordt ook voor 't eerst melding gemaakt van horloges, welke, (naar) het schijnt, gebruikt werden in Londen onder de regeering van Hendrik VIII.

Dante is de eerste die spreekt ⁹ van ⁹ eene klok, die de uren sloeg. Hij was geboren in 1265 en stierf in 1321, zoodat slaande klokken niet ongemeen kunnen geweest zijn in Italië op het einde der dertiende eeuw of het begin van de veertiende.

Wij behoeven echter niet te zeggen, dat zij nog van eene zeer onvolkomen constructie waren.

Wat horloges aangaat, vinden wij het bewezen door dat van Willem den Zwijger, 't welk eene der merkwaardigheden van ons nationaal museum in den Haag is.

- 4) common use. 6) to put up. 8) at even a great expense.
5) to erect. 7) to procure. 9) to mention.

7.

ELBA.

Elba is een eiland, behoorende tot het koninkrijk Italië in de Middellandsche Zee, tusschen Corsica en de kust van Toscane, van welke laatste het gescheiden wordt door 't kanaal van Piombino, eene zeestraat 5 mijlen in breedte. Zijne grootste lengte is ongeveer 18 mijlen, en zijne breedte wisselt af van 3 tot 10 (mijlen). De oppervlakte wordt doorsneden ¹ door eene bergketen, welker hoogste top, Monte della Capana, eene hoogte bereikt ² van 3600 voet boven het vlak

- 1) to traverse. 2) to attain.

der zee. Het klimaat is gematigd en gezond. De voornaamste voortbrengselen zijn wijnen, tarwe, Turksch-koren, groenten en watermeloenen. Schapen, geiten, varkens en ezels zijn (er) in menigte, maar hoornvee en paarden zijn schaarsch; de kusten verschaffen ³ visch in overvloed. Elba levert ⁴ ook ijzer op ⁴ van uitmuntende hoedanigheid, magneetsteen, aluin, vitriool en marmer. Porto-Ferrajo, de hoofdstad en residentie van den gouverneur, heeft eene bevolking van omtrent 3000 (zielen).

Dit eiland is beroemd geworden in de geschiedenis, doordien ⁵ het de verbanningsplaats van Napoleon geweest is van Mei 1814 tot Februari 1815. De bevolking bedraagt 22.000 (zielen).

3) to supply.

4) to yield.

5) from.

S.

HOOGTE VAN WATERVALLEN.

De waterval van Gavarnie in de Pyreneën heeft den naam ¹ van de hoogste waterval der wereld te zijn; eenigen zeggen, dat zijne hoogte 1349 voet is, anderen 1266, anderen 1160. Ceresoli in Savoie heeft een val van 2400 voet, maar hij is niet onafgebroken ². De vallen van den Staubbach (in) Zwitserland zijn ongeveer (van) dezelfde hoogte, maar daar valt het water met ³ achtereenvolgende sprongen, en niet in éénen aanhoudenden stroom. De val van de Rio de Bogota, bij Tequendama in Nieuw-Grenada, heeft een onafgebroken val van 900 voet. De vallen van Niagara, in Noord-Amerika, tusschen de meren Ontario en Erie, zijn beroemd, niet zoozeer om hunne hoogte als om hunne zeer groote breedte en onmetelijke massa ⁴. Zij zijn 165 voet hoog. De val van de noord- of Canadische zijde wordt de Hoefijzerval genoemd, en is ongeveer 600 Engelsche ellen in breedte; die aan de Amerikaansche zijde ongeveer 200 Engelsche ellen. Men heeft berekend, dat 113.000.000 gallons water (1 gallon = 4,5 N. Kan) iedere minuut loodrecht nedergeworpen worden — dat is te zeggen, ongeveer even veel water als bevat is in één vijfde van

1) reputation.

2) unbroken.

3) by.

4) volume.

eene mijl van den Teems bij ⁵ London-bridge, onderstellende de gemiddelde diepte 20 voet te zijn en de breedte 1000 voet — namelijk, even veel water als er is tusschen London-bridge en den Tower.

5) at.

9.

DE KROKODIL.

Dit zeer groote, geschubde monster wordt in de meeste groote rivieren van Afrika gevonden, en bereikt somtijds de verbazende lengte van dertig voet. Gelijk ¹ zijne geslachtgenooten ² van den Ganges en de Amazonen-rivier, is de krokodil van Afrika, door de natuurkundigen *Crocodylus vulgaris* geheeten, een log ³ dier, zich gaarne ⁴ liggende ⁴ te koesteren in de zon op een slijkerigen oever of een met riet bewassen eiland; en daar, totdat de blanke ⁵ man kwam met zijne buks, mocht het in veiligheid liggen, want geen dier zou wagen het aan te vallen, en de wapenen ⁶ van de bewoners ⁷ der wateren baatten hun weinig tegen zulk een maliënkolder als dit schepsel bezit — om niet te spreken van het gevaar van zich te wagen binnen ('t) bereik van de kakebeenen en den grooten staart des monsters, waarvan ⁸ een enkele slag (een) zekere dood ⁹ zou zijn.

Cumming vond krokodillen in ¹⁰ grooten ¹⁰ getale ¹⁰ in den Limpopo, vreedzaam omgaande ¹¹ met het nijlpaard, en schoot verscheidene, de grootste omstreeks achttien voet lang zijnde, met een lichaam zoo dik als dat van een os. Deze dieren, zooals vrij wel bekend is, zijn vleeschetend en eierlegend. Hunne tegenwoordigheid in de rivieren maakt ¹² (het) oversteken zeer gevaarlijk, en menig ongelukkig reiziger is in tweeën ¹³ gebeten door hunne wel gewapende kakebeenen.

1) like.	5) white.	8) with which.	11) to consort.
2) congener.	6) weapon.	9) destruction.	12) to render.
3) sluggish.	7) occupier.	10) plentiful.	13) twain.
4) delighting to lie.			

(gev. van een teg. dw.)

10.

DE CIMBREN.

De Cimbren of Kimbren, een volk, dat uit het Noorden van Germanië kwam ¹ in vereeniging met de Teutonen, kwamen voor 't eerst in vijandelijke aanraking met de Romeinen in de oostelijke Alpen in 113 v. C. Zij waren overwinnend in verscheidene groote gevechten ², en werden slechts verhinderd Italië te verwoesten door Marius, die hen versloeg bij Verona, of, volgens anderen, bij Vercelli, in Augustus, 101 v. C. Hun voetvolk streed met hunne schilden aan ³ elkander ³ vastgemaakt ³ door lange ketenen; hunne ruiters, van welke zij vijftien duizend hadden, waren goed gewapend met helm, maliënkolder, schild en speer. Marius had zijne stelling zóó gekozen, dat zij de zon en 't stof in 't gelaat hadden (= in hun gelaat (*pl.*) waren), en toch betwistten ⁴ zij de overwinning zeer dapper aan de Romeinen, die 55.000 (man) sterk waren.

Toen de slag verloren was, doodden de vrouwen, die in de door de wagens ⁵ gevormde legerplaats bleven, zich zelven en hare kinderen. Honderd veertig duizend Cimbren worden gezegd in den slag gevallen te zijn; het aantal gevangenen wordt op ⁶ zestig duizend gerekend ⁶. Eerst ⁷ lang daarna ⁷, toen de Romeinen zelve in Germanië doordrongen, verschijnt de naam der Cimbren weer. Caesar stelt de Aduatici van België voor als de afstammelingen der Cimbren en Teutonen. Tacitus spreekt van een volk, den naam van Cimbren dragende, weinigen in getal, maar van groote vermaardheid, dat afgezanten zond aan Augustus. Dit volk woonde in 't uiterste noorden van Germanië, aan de oevers van den Oceaan; volgens Plinius en Ptolemeus, aan het uiteinde van het schiereiland, naar ⁸ hen de Cimbrische Chersonesus, nu Jutland, genoemd.

1) to issue.

4) to contest a th. with. a. o. 7) it is not till long

2) engagement.

5) wagon.

afterwards.

3) fastened together. 6) to give at.

8) from.

II.

DE CIPRES.

Dennen en cipressen maken ¹ eene noordelijke flora uit ¹, die zeer ongewoon is in de tropische vlakten. Hun steeds ²

1) to constitute.

groene ² kleur ³ verlevendigt het akelige winterlandschap, en verkondigt ⁴ den bewoners van 't Noorden, dat zelfs wanneer sneeuw en ijs den grond bedekt hebben, het inwendige leven van den plantengroei nooit is uitgedoofd op onze planeet.

De parken der Perzische koningen waren versierd met cipressen; de cipressen van Syrië en van de bergachtige deelen van Azië en Europa worden nog vereerd ⁵ om hunnen ouderdom ⁶. Naar (= in) alle waarschijnlijkheid zijn eenige daarvan getuige geweest van de opkomst en den val van vele oude koninkrijken.

In Zuid-Oostelijk Europa werden zij voorheen, evenals thans, gekozen tot herinneringsteekenen ⁷ aan ⁷ de dooden, en zij maken nog het voorname sieraad der begraafplaatsen uit in Griekenland en het Ottomanische Rijk.

Misschien is de oudste boom, waarvan ⁸ melding ⁸ gemaakt ⁸ wordt ⁸, de cipres van Somma in Lombardije. Men onderstelt, dat hij geplant is geworden in het jaar van de geboorte van Christus, en (hij) wordt om die reden met eerbied ⁹ door de inwoners beschouwd. Hij is honderd drie en twintig voet hoog en drie en twintig voet in omtrek op één voet van den grond.

Toen Napoleon het plan maakte ¹⁰ voor zijn grooten weg over den Simplon, week ¹¹ hij af ¹¹ van de (= eene) rechte lijn, ten einde dezen boom niet ¹² te deren ¹².

2) ever verdant. 5) to hold in veneration. 8) on record. 11) to diverge.

3) hue. 6) antiquity. 9) reverence. 12) to avoid in-

4) to proclaim. 7) memorial of. 10) to lay down (*teg. deelw.*). juring.

12.

CLOVIS.

Clovis, koning der Franken, was geboren 465 A. D., en werd door den dood zijns vaders Childeric koning der Salische Franken, wier hoofdstad Doornik was. Zijn eerste wapenfeit ¹ was 't verslaan ² der Gallo-Romeinen onder Syagrius, bij Soissons. Hij nam toen bezit van 't geheele land tusschen de Somme en de Loire, en vestigde zich te Soissons. In 493 trouwde hij Clotilde, dochter van een Bourgondisch vorst. Zijne vrouw was eene christin, en wenschte vurig de

1) achievement. 2) overthrow.

bekeering haars echtgenoots, die, gelijk de meeste Franken, nog een heiden was. In een grooten veldslag tegen (= met) de Alemannen ³, te Tolbiac bij Keulen, bevond ⁴ zich Clovis zeer in 't nauw ⁴, en riep als laatste redmiddel den God van Clotilde in, aanbiedende christen te worden op voorwaarde van de overwinning te behalen. De Alemannen werden verslagen ⁵, en op Kerstdag van 't zelfde jaar werden Clovis en verscheidene duizenden van zijn leger gedoopt door Remigius, bisschop van Rheims. De meeste westelijke christenvorsten waren Arianen, maar Clovis was streng ⁶ rechtzinnig, en werd bijgevolg begroet door paus Anastasius als de 'Zeer christelijke koning.'

In 507, veroveringszucht samenwerkende ⁷ met ijver voor 't rechtzinnig geloof, trok Clovis naar 't zuidwesten van Gallië tegen den ketterschen Westgoth, Alarik II, dien hij versloeg en doodde te Vouillé bij Poitiers, bezit nemende van 't geheele land tot ⁸ Bordeaux en Toulouse; maar werd gestuit ⁹ te Arles, in 507, door Theodorik, koning der Oostgothen.

Clovis vestigde ¹⁰ nu zijne residentie te Parijs, waar hij in 511 stierf.

Zijn groot doel was de onderwerping van al de Frankische vorsten en de vereeniging van 't geheele Frankische volk in een enkel machtig koninkrijk. De middelen, die hij gebruikte om dit doel te verzekeren ¹¹, waren wreed en gewetenloos ¹²; maar het doel zelf zou zeer weldadig geweest zijn, indien hij het niet verijdeld ¹³ had bij zijnen dood, door het pas geregelde ¹⁴ rijk weder te verdeelen onder zijne vier zonen en het bloot te stellen aan dezelfde gevaren, waarvan hij zelf het bevrijd ¹⁵ had.

3) Alemanni.

7) to concur. 10) to take up.

13) to frustrate.

4) to be hard pressed.

8) as far as. 11) to secure.

14) to organise.

5) to rout.

9) to check. 12) unscrupulous.

15) to rescue from.

6) strictly.

13.

DE BEVER.

De bever bewoont de noordelijke deelen van Azië en Amerika, waar de boschachtige oevers van rivieren en onbezochte meren zijn gewoon verblijf ¹ vormen. Dit halfslachtig
1) abode.

dier voedt zich met de wortels van eene soort van water-
 lèlie of met de schors en bladeren van die ² boomen, welke ²
 geen harsachtig sap hebben, maar nooit [zooals de otter
 doet] met visschen of vleesch van eenige soort. De bever
 loopt ³ langzaam, zwemt vlug, slaapt vast, is zeer zindelijk,
 eet op zijne heupen zittende, het voedsel met zijne voor-
 pooten naar zijn mond brengende ⁴, velt boomen met zijne
 tanden, richt gemakkelijke huizen op, en leeft te zamen met
 een aantal van zijns gelijken ⁵, uit ⁶ wier gezelschap de tra-
 gen verbannen ⁶ worden. Het wijfje brengt ⁷ twee, zelden drie,
 ofschoon somtijds vier (jongen) in ⁸ een worp ⁹ ter ⁷ wereld ⁷.

In den bouw zijner woning overtreft hij ver in schran-
 derheid alle andere viervoetige dieren, te zamen ¹⁰ met ande-
 ren van zijne eigene soort, eene soort van gewelfd ¹¹ hol of
 koepeldak bouwende ¹², ondersteund door een fondement van
 sterke pilaren, inwendig bepleisterd ¹³ met eene verbazende
 mate ¹⁴ van netheid en nauwkeurigheid.

Gij weet, dat in den handel bevervellen gebruikt worden
 voor het maken ¹⁵ van hoeden. Het getal van bevers, ge-
 dood in de noordelijke deelen van Amerika, is nog buiten-
 gemeen groot; maar men onderstelt, dat zij ten laatste
 zullen worden uitgeroeid ¹⁶. Zestig duizend vellen werden
 verkocht door de Hudson's Baai Compagnie alleen, in 1820.

2) such.... as.	6) to banish from.	10) in concert.	14) degree.
3) to walk.	7) to produce.	11) arched.	15) manufacture.
4) to convey.	8) at.	12) to prepare.	16) to extinguish.
5) fellow.	9) litter.	13) to line.	

14.

WIE STICHTTE PARIJS?

De oorsprong van Parijs is in duisternis ¹ gewikkeld ²;
 maar het verhaal, waaraan 't meeste geloof ³ kan geschon-
 ken ⁴ worden, is, dat een zwervende Gothisch-Celtische stam,
 zich ⁵ gevestigd ⁵ hebbende op de oevers der Seine, hutten
 bouwde op het 'Ile de la cité,' naar 'twelk zij terugtrok-
 ken met hunne kudden klein en groot vee, wanneer eenige
 der naburige stammen invallen ⁶ bij ⁶ hen deden ⁶, die zij niet
 in staat waren te weerstaan. Aan deze natuurlijke sterkte ⁷

1) obscurity.	3) credit.	5) to settle.	7) stronghold.
2) to involve.	4) to give.	6) to make incursions on.	

gaven zij den naam van Lutetia, dien men onderstelt afgeleid te zijn van 't Celtisch 'louton hezi', beteekenende 'woning op de wateren,' terwijl zij zelve, om eene of andere reden, die niet duidelijk verklaard is, den naam van Parisii aannamen. Lutetia werd later genomen door Caesar, die het zeer vergrootte ⁸ en het met muren omringde.

Het viel eindelijk in de handen der Franken onder Clovis, die het (tot) zijne residentie maakte in 508. Onder zijne afstammelingen werd het de hoofdstad, en in 1789 de residentie der vorsten ⁹ van 't Fransche volk.

8) to make additions to 9) ruler.

15.

EENE VLOO ONDER DEN MICROSCOOP.

Wanneer men eene vloot zoo groot doet ¹ schijnen ¹ als een olifant, kunnen wij al de wonderbare deelen van haar samenstel ² zien, en zijn verbaasd te vinden, dat zij een maliën-kolder heeft, veel volkomener dan ooit een krijgsman droeg, en samengesteld uit sterke, gepolijste platen over elkander passende. Elke plaat is gekleurd gelijk schildpad; en waar zij aan ³ elkander ³ sluiten ³, steken ⁴ honderden sterke schachten uit ⁴, gelijk aan die van het stekelvarken of den egel. Daar zijn de gewelfde hals, de schitterende oogen, de doorschijnende ooren, een zuiger om het bloed uit te zuigen, zes lange, gelede pooten ⁵, waarvan vier op de borst gevouwen zijn, gereed om elk oogenblik uitgeworpen te worden met zeer groote kracht voor haren verbazenden sprong; en aan het einde van iederen poot hoekige klauwen, om haar in staat te stellen zich vast te klemmen aan alles, waarop zij neerkomt.

Eene vloot kan honderdmaal hare eigene lengte springen, 'twelk hetzelfde is, alsof een mensch kon springen tot eene hoogte van vijf- of zeshonderd voet; en zij kan een last trekken tweehonderdmaal haar eigen gewicht (zwaar), 'twelk hetzelfde is, alsof een mensch twintig a dertig duizend pond kon dragen.

1) to make to appear (*lijkd. vorm*). 2) formation. 3) to meet.
4) to project. 5) leg.

CHRISTINA VAN ZWEDEN.

Christina, koningin van Zweden, eenig kind van den grooten Gustaaf Adolf, werd geboren (in) December 1626, en volgde haren vader op in 1632, toen (zij) slechts zes jaren oud (was). Evenzeer onderscheiden door schoonheid als door het bezit van eene levendige verbeelding, een goed geheugen en een ongewoon verstand, ontving zij de opvoeding van een man eerder dan (die) van eene vrouw; en hieraan kunnen ten deele de vele zonderlingheden ¹ van haar leven toegeschreven worden. Gedurende hare minderjarigheid werd het koninkrijk bestuurd door de vijf hoogste ambtenaren ² van den staat, de voornaamste de kanselier Oxenstierna zijnde.

In 1644 aanvaardde ³ zij de teugels van 't bestuur ⁴, en werd, in 1650, gekroond met den titel van *koning*. Zij had vooraf haren neef, Karel Gustaaf, (tot) haren opvolger verklaard. Gedurende vier jaren daarna bestuurde zij 't koninkrijk met kracht ⁵, en onderscheidde ⁶ zich ⁶ door ⁶ hare bescherming ⁷ aan (= van) geleerde en wetenschappelijke mannen (verleend). In 1654 nogtans, in den ouderdom van 28 jaren, den persoonlijken dwang moede, dien de koninklijke waardigheid haar oplegde, deed zij afstand ten gunste van haren neef, zich zelve genoegzame inkomsten, geheele onafhankelijkheid en opperste macht over haar gevolg en huishouding voorbehoudende. Zweden verlatende, ging ⁸ zij naar Brussel, waar zij den Roomsch-Katholieken godsdienst omhelsde. Zij ging later naar Rome, dat zij te paard binnen trok in de kleeding eener amazone. Door Paus Alexander VII bevestigd, nam ⁹ zij den bijnaam Alessandra aan. ⁹ In 1656, bezocht zij Parijs; en het volgende jaar, bij een tweede verblijf aldaar, liet zij haren opperstalmeester, Monaldeschi, wegens verraad terecht stellen. In 1658 keerde zij naar Rome terug, en, in 1660, deed haar de dood des konings, haren neef, naar Zweden snellen; maar niet ¹⁰ slagende ¹⁰ in hare poging ¹¹ om op den troon hersteld ¹² te worden, verliet zij het land weder. In 1666 dong zij naar de kroon van Polen, maar werd ¹³ door de Polen voorbij ¹³ gegaan ¹³. Het overige van haar leven werd te Rome gesleten in artistieke en

1) eccentricity. 5) vigour.

9) to adopt. 12) to reinstate.

2) officer.

6) to be remarkable for. 10) to fail. 13) to be unno-

3) to assume. 7) patronage.

11) attempt. ticed.

4) power.

8) to proceed.

wetenschappelijke bemoeiingen ¹⁴. Zij stierf den 9^{den} April 1689.

(Er is) veel in haar gedrag (dat) het denkbeeld begunstigt, dat zij soms ter nauwernood gezond ¹⁵ van verstand ¹⁵ was.

14) pursuit. 15) sane.

17.

DE STRUISVOGEL.

Het geschreeuw van den struisvogel gelijkt zoozeer ¹ op dat van den leeuw, dat ¹ het soms zelfs de inboorlingen (des lands) bedriegt. Het wordt gewoonlijk vroeg in den morgen gehoord, en somtijds ook des nachts. De kracht van den struisvogel is verbazend groot. Een enkele slag met ² zijn voet is voldoende, om vele roofdieren, zoodanige als de hyena, den panther, den wilden hond, den jakhals en andere ter neder ³ te werpen ³, zelfs ⁴ te dooden. De struisvogel is buitengemeen vlug ⁵ van voet ⁵, onder gewone omstandigheden een vlug ⁶ paard voorbij ⁷ loopende ⁷. Bij bijzondere gelegenheden en voor een korten afstand, is zijne snelheid ⁸ waarlijk wonderbaar — misschien niet veel minder dan eene mijl in eene halve minuut. Zijne voeten schijnen nauwelijks den grond te raken, en de lengte tusschen elke schrede ⁹ is niet zelden twaalf tot veertien voet. Inderdaad, zoodanig is de snelheid en spierkracht van den struisvogel, dat hij, zelfs met twee man op zijnen rug gezeten ¹⁰, een Engelsch paard in snelheid overtreft ¹¹.

De struisvogel is daarenboven zoo lang ¹² van adem ¹², dat het een werk van tijd is den vogel uit te putten. Het voedsel van den struisvogel, in zijn wilden staat, bestaat uit zaden, toppen en knoppen van verschillende struikgewassen en andere planten, en hij wordt zelfs niet zelden ontmoet in streken oogenschijnlijk beroofd ¹³ van plantengroei van eenige soort.

1) so greatly as...	5) swift of foot.	9) stride.	12) long-winded.
2) from.	(to. 6) fleet.	10) to mount.	13) destitute of.
3) to prostrate.	7) to outrun.	11) to outstrip.	
4) nay.	8) speed.	(toekomst tijd.)	

18.

DE KASTANJEBOOM.

Deze boom onderscheidt ¹ zich ¹ door de snelheid van zijnen
1) to be distinguished.

groei, de uitmuntendheid van zijn hout, de goede hoedanigheid van de vrucht, die hij draagt, en den ouderdom en de grootte, die hij bereikt.

Een van de wonderen van het eiland Sicilië is een reusachtige kastanjeboom, staande ² op den berg Etna, bekend onder ³ den naam van 'Castagno di cento cavalli,' omdat hij gezegd wordt groot genoeg te zijn, om aan honderd paarden onder zijne takken eene schuilplaats ⁴ te verleen ⁴. Hij schijnt te bestaan uit vijf grootere en twee kleinere boomen, die beschouwd worden oorspronkelijk één stam te zijn geweest. De grootste stam is acht en dertig voet in omtrek, en de omvang van alle ⁵ vijf, gemeten juist boven den grond, is 163 voet. Hij draagt ⁶ nog (een) rijk gebladerte en veel kleine vrucht, ofschoon het hart van den stam vergaan ⁷ is, en een openbare weg er door heenleidt, breed genoeg dat twee rijtuigen naast ⁸ elkander ⁸ rijden ⁸. In de middelste ⁹ holte is eene hut gebouwd ten ¹⁰ gerieve ¹⁰ dergenen, die de kastanjes verzamelen en bewaren ¹¹.

2) situated.	5) the whole.	8) for... to drive.	10) for the accom-
3) by.	6) to bear.	abreast.	modation.
4) to shelter.	7) to decay.	9) middle.	11) to preserve.

19.

SNEEUWVALLEN.

In 't jaar 1749 werd het geheele dorp Rucras in Zwitserland bedekt en te gelijker tijd van zijne plaats ¹ verwijderd ² door een sneeuwval. Maar deze verandering, die in den nacht plaats greep, geschiedde ³ zonder het minste gerucht, zoodat de bewoners het niet gewaar werden, en 's morgens ontwakende, zich niet konden verbeelden, waarom het daglicht niet daagde. Honderd personen werden uit de sneeuw gegraven, van welke zestig nog in leven waren, de tusschenruimten ⁴ tusschen de sneeuw voldoende lucht bevattende om het leven te onderhouden ⁵.

Niet vele jaren geleden had ⁶ er een voorbeeld plaats ⁶ van een huisgezin, (dat) begraven (werd) onder een van deze sneeuwvallen, en dat gedurende meer dan veertien dagen in dien toestand verkeerde ⁷, al dien tijd in volslagen ⁸ duisternis

1) site.	3) to be effected.	5) to support.	7) to continue.
2) to remove.	4) interstice.	6) to occur.	8) utter.

blijvende, en bedolven⁹ in eene massa¹⁰ sneeuw, verscheidene honderd voet in diepte¹¹. Een zware¹² balk schraagde het dak tegen deze verbazende drukking, en eene melkgevende¹³ ezelin, die toevallig met de menschen opgesloten¹⁴ was, verschaftte genoegzame voeding voor het onderhoud van 't leven, totdat zij ten laatste teruggegeven¹⁵ werden aan het licht van den dag.

9) to incrust.	11) thickness.	13) milch.	15) to restore.
10) body.	12) massy.	14) to incarcerate.	

20.

HET NIJLPAARD.

Het nijlpaard wordt gevonden in bijna al de groote rivieren in Afrika, welker oevers tot dusver bezocht zijn geworden door Europeërs. Het is de *hippopotamus amphibius* der natuurkundigen, een schepsel, dat soms meer dan vijftienhonderd pond weegt, en eene huid¹ heeft op (= in) (sommige) plaatsen wel² twee duim dik, met een verbazend groot lichaam, geplaatst³ op korte, dikke pooten⁴, een monsterachtig hoofd, voor 't welk wij geene gelijkenis kunnen vinden op de aarde of in de wateren onder de aarde, een kleinen staart op dien van een varken gelijkende, kleine oogen hoog⁵ in 't hoofd gelegen⁵, een zeer gezwollen snuit, groote, dikke lippen, een verbazend wijden mond, die, wanneer (hij) open (is), zooals hij gewoonlijk is, scherpe snijtanden en zeer groote, gebogen slag tanden vertoont, welke, wanneer het dier vertoornd⁶ is, in staat zijn vreeselijke verwoesting⁷ aan te richten⁸. Aan elk der zware⁹ voeten zijn vier toonen met hooruachtige hoeven, die een diep spoor¹⁰ nalaten in de modder van den kant der rivier en in 't zand van 't zeestrand, waar het dier even vaak gezien wordt als bij de stroomen van¹¹ zoet¹¹ water¹¹ in het binnenste (des lands) — vanhier (dat) er dikwijls de naam van zee koe aan gegeven wordt.

1) skin.	4) leg.	7) mischief.	10) impress.
2) as much as.	5) high up.	8) to commit.	11) fresh-water(<i>bijv. nw.</i>).
3) to set.	6) excited.	9) immense.	

DE TWEEDE NAPOLEON.

Napoleon Frans Jozef werd geboren te Parijs op den 20sten Maart 1811. De eerezucht van keizer Napoleon scheen nu ten volle voldaan, want wij herinneren ons hoe hij de geboorte van dit kind aankondigde, niet zeggende 'Het is een Prins,' maar 'het is een Koning van Rome'. In deze weinige woorden kan men dien bijna dronken trots zien, die zelfs het schitterend ¹ verstand ² van Napoleon verduisterde ³ in de latere dagen zijner macht.

Het kind was 'Koning van Rome' geboren, en ontving eerbewijzingen als zoodanig in zijne wieg. Maar drie jaren na zijne geboorte, in April 1814, was zijn vader de keizer genoodzaakt afstand te doen. De jonge ⁴ koning werd toen door zijne moeder naar Weenen gebracht ⁵, volgens ⁶ den wensch van Frans van Oosteurijk, den grootvader van den knaap van moederszijde. In 1815 kwam Napoleons tweede afstand, en de schitterende vooruitzichten, die bij zijne geboorte (zich) schenen te openen voor den jongen prins, verdwenen ⁷ voor altijd. Hij werd onder de voogdijschap van zijn grootvader, den keizer van Oostenrijk, geplaatst, en werd opgevoed als een Duitsch prins. Zijn titel van Koning van Rome werd afgeschaft, en hij ontving daarvoor ⁸ dien van Hertog van Reichstadt.

In Juni 1831 werd hij (tot) luitenant-kolonel benoemd ⁹, en op den 22sten Juli van 'tzelfde jaar stierf hij aan de tering op ¹⁰ 't paleis van Schönbrunn, in 't één en twintigste jaar zijns ouderdoms.

1) magnificent.	4) infant.	7) to close.	9) to appoint.
2) intelligence.	5) to take.	8) instead.	10) at.
3) to cloud.	6) at.		

22.

ALVA.

Ferdinand Alvarez de Toledo, Hertog van Alva, eerste minister en generaal der Spaansche legers onder Karel V en Filips II, werd geboren in 1508, uit een van de doorluchtigste geslachten van Spanje. Hij streed, terwijl (hij) nog een

jongeling (was), in ¹ den slag van Pavia, voerde bevel onder Karel V in Hongarije, woonde ² 't beleg van Tunis bij ³, en maakte ³ den tocht tegen Algiers mede ³. In 1547 was de overwinning, die Karel V behaalde bij Mühlberg op ⁴ Johan Frederik, keurvorst van Saksen, te danken aan zijn beleid ⁵, en later versloeg hij herhaaldelijk de verbonden ⁶ legers van den paus en den Franschen koning in Italië.

Toen de inwoners der Nederlanden opstonden ⁷ tegen de dwingelandij van Spanje, en in 't bijzonder tegen de gehate inquisitie, zond Filips II dezen generaal naar deze landen met onbepaald gezag en eene groote krijgsmacht. Zijn eerste maatregel ⁸ bij zijne aankomst was eene rechtbank in ⁹ te stellen ⁹, welke 't volk weldra den 'Bloedraad' ¹⁰ noemde. Deze rechtbank veroordeelde zonder onderscheid allen wier meeningen twijfelachtig schenen, of wier rijkdom jaloerschheid opwekte. De tegenwoordigen en de afwezigen, de levenden en de dooden waren evenzeer onderworpen aan ('t) oordeel, en hun eigendom (werd) verbeurd verklaard door den raad. Meer dan honderd duizend inwoners weken ¹¹ naar Engeland en Duitschland, en vele anderen namen dienst onder de banieren der vogelvrij verklaarde prinszen, Willem en Lodewijk van Nassau.

Alva, nog woedender gemaakt door eene nederlaag, die zijn onderbevelhebber ¹², de hertog van Aremberg, bij Heiligerlee leed ¹³ (1568), liet de graven Egmont en Horne te Brussel onthoofden. Hij versloeg later prins Lodewijk te Jemmingen, en noodzaakte Willem van Oranje naar Duitschland terug te trekken, waarop de paus hem een gewijden hoed en degen schonk ¹⁴, als verdediger van 't Katholiek geloof, eene eer, die zijne onbeschaamdheid en zijn trots tot den hoogsten trap deed ¹⁵ rijzen ¹⁵, en hem noopte een standbeeld te laten gieten, hetwelk hem voorstelde als twee mensche-lijke figuren onder de voet trappende, de edelen en 't volk der Nederlanden voorstellende; — en dit richtte ¹⁶ hij te Antwerpen op ¹⁶. Zijne beulen vergoten meer bloed dan zijne soldaten, en niemand weerstond ¹⁷ nu zijne wapenen, uitgezonderd Holland en Zeeland. Maar deze provinciën vernieuwden voortdurend hare pogingen tegen hem, en slaagden er

1) at.	6) to combine.	10) Bloody Council.	14) to present
2) to be present at.	7) to revolt.	11) to emigrate.	with.
3) to accompany.	8) step.	12) lieutenant.	15) to increase.
4) over.	9) to establish.	13) to befall, <i>bedr.</i>	16) to set up.
5) able generalship.		<i>ww.</i>	17) to withstand.

in de vloot te vernielen, die was uitgerust geworden op ¹⁸ zijn bevel (*pl.*). Deze ramp, en misschien nog meer de vrees dat hij 'skonings gunst zou verliezen, noopten hem te verzoeken, dat hij mocht worden teruggeroepen. Filips stemde ¹⁹ blijde toe ¹⁹, daar hij bemerkte, dat de hardnekkigheid der opstandelingen slechts vermeerderd werd door deze wreedheden, en hij begeerig was de uitwerking van zachtere ²⁰ maatregelen te beproeven.

Alva gaf ²¹ diensvolgens 't bevel over de troepen over ²¹ aan Don Louis de Requesens, en [December 18, 1573] verliet ²² hij het land in 't welk hij, (zoo) als hij zich zelf beroemde, achttien duizend menschen had laten ²³ ter dood ²³ brengen ²³.

Na het koninkrijk Portugal voor Filips II veroverd te hebben (1581), stierf Alva te Lissabon, December 11, 1582, in den ouderdom van vier en zeventig (jaren).

't Is van hem gezegd geworden, dat hij gedurende zestig jaren van militairen dienst nooit een slag verloor, en zich nooit liet ²⁴ verrassen.

18) by.	20) mild.	22) to leave.	24) to allow.
19) to accede.	21) to resign.	23) to execute.	

23.

IETS OVER DE MIEREN.

Mieren zijn kleine ¹ insecten, maar van (eene) buitengewone spierkracht. Zij dragen ² lasten ³ van tien of twaalf malen haar eigen gewicht, en vertoonen zulk eene wonderbare werkzaamheid in hare gewoonten, dat zij van de verwijderdste eeuwen (her) oplettendheid tot zich getrokken hebben.

Zij leven in maatschappijen, (die) dikwijls zeer groot ⁴ (zijn), welke, evenals bij ⁵ de bijen, bestaan uit *mannetjes*, *wijfjes* en *onzijdigen*; de laatste worden onderscheiden in twee klassen, *arbeiders* ⁶ en *soldaten*. 't Gewone werk der maatschappij wordt verricht door de arbeiders; het voornaamste aandeel in den oorlog ⁷, verdedigend of aanvallend, wordt genomen door de soldaten. De mannetjes en wijfjes maken slechts een klein gedeelte van elke vereeniging ⁸ uit. Zij hebben glinsterende vleugels, maar de onzijdigen hebben geene

1) small.	3) load.	5) in.	7) warfare.
2) to carry.	4) large.	6) worker.	8) community.

vleugels. De mannetjes zijn kleiner dan de wijfjes, en de arbeiders zijn iets ⁹ kleiner dan de mannetjes. De wijfjes en onzijdigen van sommige soorten ¹⁰ zijn gewapend met angels; andere soorten hebben geen angel, maar hebben het vermogen ¹¹ om een bijzonder zuur uit ¹² te werpen ¹², door dit middel krachtdadig vele tegenstanders teruggedrijvende. De gevleugelde mieren verschijnen 't meest in den herfst, en komen om vóór 't begin van 't koude weder, eenige weinige overlevende om nieuwe koloniën te stichten en het geslacht voort te zetten ¹³. De onzijdigen brengen den winter in groote getallen in een verstijfden ¹⁴ staat door, en hernemen hunne bedrijvigheid bij ¹⁵ het terugkeeren der lente.

De woningen der mieren zijn zeer merkwaardig samengesteld en vertoonen groot vernuft ¹⁶. Het grootste (*comp.*) getal der soorten vormen hare woningen in den grond. Zij verheffen zich boven de oppervlakte in den vorm van een koepeldak; vandaar de naam van *mierenhoopen*, (die) er gewoonlijk aan gegeven (wordt). Zij zijn uitwendig van (een) ruw voorkomen, maar bevatten inwendig talrijke kleine vertrekken, van verschillende grootte (*pl.*), gerangschikt in afgescheiden verdiepingen, sommige diep in de aarde, sommige boven hare oppervlakte, en gemeenschap met elkander hebbende door middel van galerijen.

Vele belangrijke anekdoten worden verhaald van 't instinct der mieren en van de schranderheid, die zij schijnen te bezitten. Zij schijnen ook eenig vermogen te hebben om met elkander gemeenschap te houden, hetwelk ondersteld mag worden noodzakelijk te zijn, niet alleen voor hare bouwkunstige en andere gewone verrichtingen, waaraan velen deel moeten nemen, maar ook in hare stroop- ¹⁷ en krijgstochten ¹⁷, — want die hebben sommige der soorten. Indien, gedurende de strooptochten van eene zekere Zuid-Amerikaansche soort, zich ¹⁸ eene ruimte voordoet ¹⁸, welke zij niet kunnen overkomen, schakelen zich eenige der diertjes ¹⁹ te zamen — (zoo)als sommige apen in gelijke omstandigheden doen — eene brug vormende over welke het hoofdcorps heengaat.

De mieren zijn, in 't algemeen, moedig en strijdlustig. Vele slagen grijpen plaats onder haar, zoowel tusschen enkelen ²⁰ als tusschen groote benden ²¹. Buitengewoner is echter

9) rather.	13) to perpetuate.	17) predatory and	19) creature.
10) kind, species.	14) torpid.	warlike ex-	20) individual.
11) power.	15) on.	ursion.	21) party.
12) to eject.	16) ingenuity.	18) to occur.	

het feit, ('t welk) voldoende bevestigd ²² (is), dat eenige soorten van mieren regelmatig de larven en popjes van zekere andere soorten wegvoeren ²³, welke zij naar hare eigene woningen brengen ²⁴, om ze op te kweeken en te gebruiken als slaven in het werk behoorende aan arbeiders van haar eigen geslacht.

De soort bekend (als) aldus slaven te maken en te houden ²⁵ wordt Amazonenmieren genoemd. Men heeft als eene merkwaardige omstandigheid opgemerkt ²⁶, dat deze kinderdieven roode mieren zijn en de slaven gitzwarte. Zij zijn overvloedig ²⁷ in sommige deelen van Europa.

22) to ascertain. 24) to carry. 26) to note (*lijd.* 27) plentiful.
23) to carry off. 25) to keep. *vorm*).

24.

DE KOKOSNOOTPALM.

Iedereen weet wat eene kokosnoot is, maar niet iedereen weet wat de kokosnoot, of liever de kokosnootboom, voor ¹ den Indiër is.

In ons land eten wij de kern van de noot, (zoo)als wij ander ooft eten, om ons te verfrisschen; wij maken matten en touwen van de vezelachtige stof ², die de noot omringt in haren oorspronkelijken ³ staat; en dat is al 't gebruik, dat wij maken van den kokosnootpalm. Maar voor den Indiër is hij alles ⁴. Door ⁵ dezen enkelen boom ziet hij al zijne behoeften vervuld ⁶. Van ⁷ den stam bouwt hij zijne hut, met de bladeren dekt ⁸ hij haar; en zoo wordt zijn huis gemaakt. Op dezelfde wijze maakt hij zijn huisraad. Eene enkele noot verschaft ⁹ een gezond en voedzaam middagmaal, en eene teug heerlijke melk er na. De schel besnijdt ¹⁰ en polijst hij om kopjes te maken; hij maakt er ook eene lamp van, en drukt goede olie uit de kern om in donkere nachten te branden. Van de bladeren maakt hij bezems en manden, van de vezel weeft hij touw, en matten, en spreien, en kleeding. Indien hij iets wenscht ¹¹ te schilderen, verkrijgt hij eene schoone zwarte kleur van de asch der ver-

1) to.	4) every thing.	7) with.	10) to carve.
2) material.	5) in.	8) to thatch.	11) to want.
3) native.	6) to supply.	9) to afford.	

brande schel; en mocht hij zelfs verlangen dronken te worden, de kokosnootpalm voorziet hem van wijn. De vloeistof van welke de geestrijke drank, bekend als palmwijn¹², gemaakt wordt, wordt verkregen uit de knoppen, die den bloesem zouden¹³ opleveren.

De kokosnootboom behoort tot de soort¹⁴ der palmen of palmboomen: hij moet¹⁵ zeven jaren groeien, voordat hij vrucht draagt¹⁶; maar na dezen tijd¹⁷, en gedurende eene geheele eeuw, brengt hij voortdurend hetzelfde product op — dat is, elke maand ongeveer twintig groote noten, zoodat aan¹⁸ denzelfden boom voortdurend bloesems en vruchten van iedere grootte kunnen gezien worden.

12) cocoa-wine.	14) family.	16) to bear.	18) on.
13) ought.	15) to require.	17) period.	

25.

DORDRECHT.

Dort of Dordrecht is eene stad¹ van de Nederlanden, in de provincie Zuid-Holland, gelegen op een eiland, gevormd door de Maas, ongeveer 12 mijlen zuidoost van Rotterdam.

Eene overstroming in 1421, bij² welke verscheidene dorpen verwoest werden en vele duizenden menschen verdronken, scheidde de plaats³ op welke Dordrecht staat van 't vastland.

Het is versterkt aan de zuidzijde, en zijne ligging is zoo sterk, dat schoon dikwijls belegerd, het nooit is ingenomen. Het is eene van de oudste steden in Holland, en eenige belangrijke, historische bijzonderheden zijn⁴ verbonden⁴ met⁴ zijn naam. Hier hielden⁵, in 1572, de staten van Holland, na hunnen opstand⁶ tegen⁶ Spanje, hunne eerste vergadering, en verklaarden den prins van Oranje de eenige wettige bestuurder⁷ van 't land te zijn. In 1618 en 1619 vereenigde⁸ zich⁸ hier de vergadering⁹ van Protestantsche godgeleerden, bekend als de synode van Dort, veroordeelde de leer (*pl.*) van Arminius als kettersch, en bevestigde die van Calvin.

1) town.	4) to attach to.	6) revolt from.	8) to meet.
2) in.	5) to hold.	7) governor.	9) conclave.
3) site.			

Onder de voornaamste gebouwen van Dordrecht zijn eene Gothische kerk met een vierkanten toren, en een schoonen marmeren preekstoel bevattende, en het stadhuis. De stad wordt doorsneden door grachten, en de Rijn en Maas bevorderen haren handel. Reusachtige houtvloten komen den Rijn af¹⁰ naar Dordrecht, hetwelk talrijke zaagmolens, scheepstimmerwerven, zoutketen, suikerraffinaderijen, bleekerijen, enz. heeft. Het drijft¹¹ ook een aanzienlijken handel in koren, vlas, olie, timmerhout, enz. De bevolking bedraagt 25.000 (zielen).

10) down. *voorz.* 11) to have.

26.

LAMORAL, GRAAF EGMONT.

Lamoral, Graaf Egmont, Prins van Gavre, was geboren in 't kasteel van La Hamaide, in Henegouwen, in 1522, en erfde zijne bezittingen¹ (*sing.*) en titels van zijn ouderen broeder Karel. Hij vergezelde Karel V op zijn tocht tegen Algiers in 1541, en volgde dien monarch later in al zijne veldtochten. Na de komst² van Filips op den troon, voerde Egmont, met groot gevolg, de ruitery aan in den slag van St. Quentin, 1557, en 't volgende jaar in dien van Grevelingen³; en toen Filips eindelijk naar Spanje terugkeerde, werd Egmont benoemd (tot) landvoogd van Vlaanderen en Artois. In deze betrekking⁴ trad Egmont in verbond met de partij in de Nederlanden, die ontevreden⁵ was (*pl.*) over de staatkunde van Filips, en werd geheel op eens een man van 't volk. Hij was een menschlievend en deugdzaam mensch, die, hoewel onverschillig voor 't protestantisme als godsdienst, begeerig⁶ was recht te doen aan al de leden van dat verdrukt geloof. Nogtans toen (er) opstanden uitbraken in verschillende plaatsen, brak hij met den Prins van Oranje en het Geuzenverbond⁷, (zoo)als het genoemd werd. Hij scheen (de) orde hersteld⁸ te hebben en haar te handhaven, toen, in 1567, de Hertog van Alva als luitenant-generaal naar de Nederlanden gezonden werd. De Prins van Oranje en andere

1) property. 3) Gravelines. 5) dissatisfied with. 7) Beggars' League.
2) accession to. 4) position. 6) anxious. 8) to restore.

hoofden van den opstand verlieten ⁹ het land; Egmont, zijne bezittingen wenschende te redden, bleef, denkende, dat zijn terugkeer tot het hof zijne veiligheid verzekerd ¹⁰ had. Toen Alva Brussel binnen kwam, 22 Augustus, ging Egmont hem te gemoet, en zocht zich ¹⁰ door geschenken van ¹⁰ zijne gunst te verzekeren ¹⁰. Hij scheen zijn vertrouwen gewonnen te hebben, toen plotseling, na eene zitting van den raad, hij en Graaf Horne verraderlijk gegrepen en naar de citadel van Gent gevoerd ¹¹ werden. De bloedraad ¹², ingesteld door Alva, vond hen spoedig daarna schuldig, en op den 4^{den} Juni 1568, werd hij onthoofd op ¹³ de marktplaats van Brussel, te gelijk ¹⁴ met graaf Horne.

Schoon Egmont tot het laatste (toe) op vergiffenis hoopte, stierf hij met de grootste bedaardheid. Hij liet elf wettige kinderen na, van welke drie zonen waren. Goethe heeft den dood van Egmont (tot) het onderwerp van een treurspel gemaakt.

9) to leave.
10) to secure.

11) to carry.
12) bloody tribunal.

13) in.

14) along.

27.

DE AREND.

Van de oudste tijden af is deze roofvogel algemeen beschouwd ¹ geworden als het zinnebeeld ² van kracht ³ en moed, en, gelijk de leeuw, is hij bekleed ⁴ geworden met andere eigenschappen ⁵ van grootheid, zoodanig als de menschen dachten overeen te stemmen ⁶ met deze. Zijn buitengewoon scherp gezicht ⁷, de verbazend groote hoogte tot welke hij zweeft ⁸ in de lucht, de wilde grootschheid van de tooneelen (*sing.*) ⁹ te midden van welke hij zijn verblijf ¹⁰ houdt ¹⁰, en misschien ook zijn lang ¹¹ leven ¹¹, hebben samengewerkt om hem bij de dichters aan te bevelen. Hij was verbonden ¹² met Jupiter in de Romeinsche fabelleer; zijne figuur op de standaarden der Romeinsche legioenen drukte hun vertrouwen op (= van) de overwinning uit.

Er zijn verschillende soorten van arenden: de Gouden ¹³

1) to regard. 5) attribute.

9) scenery.

11) longevity.

2) emblem. 6) to harmonise.

10) to make one's 12) to associate.

3) might. 7) powers of vision.

abode.

13) golden.

4) to invest. 8) to soar.

Arend (Steenarend) — van welken wat de Ringstaartige Arend genoemd wordt, het jong is — is ongeveer drie voet of vierde-half voet in lengte, en acht voet in de ¹⁴ vlucht ¹⁴. Het wijfje is iets grooter ¹⁵ dan het mannetje; de kleur is donkerbruin, in eenige gedeelten bijna zwart, de kop en 't achterste ¹⁶ gedeelte ¹⁶ van den hals bij (= in) volwassen ¹⁷ vogels bedekt met puntige vederen van eene goudgele ¹⁸ kleur. De Gouden Arend is de grootste van de Europeesche arenden, en wordt gevonden niet alleen door ¹⁹ geheel ¹⁹ Europa, de voorkeur ²⁰ gevende ²⁰ aan ²⁰ woeste en bergachtige streken ²¹, maar door bijna het geheele noordelijk halfrond; hij is onder de vogelen van Indië, van het noorden van Afrika, en van Noord-Amerika; en de wilde krijgsman van het Rotsgebergte ²², zoo-wel als het opperhoofd ²³ der Hooglanden, is ²⁴ trotsch op ²⁴ zijne arendsveer ²⁵. De andere soorten worden genoemd de Keizerlijke of Grieksche Arend en de Gevlekte Arend; er is ook een Australische Arend.

De Arend, als militaire standaard, was aangenomen ²⁶ door de Romeinen, en zelfs door natiën, hen voorafgaande in de geschiedenis. De Perzen, in den tijd van Cyrus den Jongere, droegen ²⁷ een arend op eene speer als standaard. De Romeinsche adelaar, soms van goud, maar gewoonlijk van zilver, was ongeveer zoo groot ¹⁵ als eene duif met uitgestrekte vleugelen.

In nieuwere tijden hebben Frankrijk, Rusland, Pruisen, Oostenrijk en de Vereenigde Staten van Amerika alle den arend aangenomen als een nationaal militair zinnebeeld ²⁸.

14) spread of wing.	18) golden-red.	22) Rocky Mountains.	26) to adopt.
15) large.	19) throughout.	23) chieftain.	27) to bear.
16) back.	20) to prefer.	24) to glory in.	28) symbol.
17) mature.	21) situation.	25) eagle plume.	

28.

DE KOFFIEBOOM.

De koffieboom is afkomstig ¹ uit Abyssinië en Arabië, maar nu inheemsch gemaakt in vele van de tropische landen, gekoloniseerd door Europeërs.

De koffie-plantages worden aangelegd ² in vierkante ³ blokken ³, omzet met lommerrijke boomen; de koffieboomen van 15—25 voet hoog staan in rijen, en de grond tusschen hen wordt zorgvuldig zuiver ⁴ gehouden van onkruid. Waar het klimaat

- 1) a native (of). 2) to lay out. 3) quadrangle. 4) clear.

droog is, is (eene) overvloedige besproeiing noodzakelijk; maar de toevoer⁵ van water wordt afgesneden, wanneer de vrucht begint te rijpen, ten einde de hoedanigheid te verbeteren⁶. De boom levert⁷ zijne eerste vrucht⁸ in het derde jaar; de vrucht⁸ van een volwassen boom kan een pond koffieboonen, somtijds meer, bedragen. Daar de koffieboom voortgaat te bloeien gedurende acht maanden, zijn zijne vruchten ten allen⁹ tijde van zeer ongelijke rijpheid; in West-Indië en Brazilië, als ook in onze Oost-Indische koloniën, worden daarom achtereenvolgende inzamelingen¹⁰ jaarlijks gedaan. De boonen worden gedroogd door de zonnestralen, ter zelfder tijd dikwijls omgewerkt¹¹ wordende.

De koffieboom en zijne vrucht waren niet bekend aan de Grieken en Romeinen; maar in Abyssinië en Ethiopië is zij gebruikt¹² geworden sedert onheuglijke tijden (*sing.*), terwijl zij in Arabië zeker in gebruik was in de 15de eeuw. De eer van de koffie-kultuur¹³ op (= in) Java ingevoerd te hebben komt toe aan (den) gouverneur-generaal Willem van Outhoorn. In 1696 ontving hij eenige jonge planten van Adriaan van Ommen, commandeur van Malabar, en in 1706 kwam het eerste proefje¹⁴ koffieboonen in 't moederland aan.

Eenige jaren later kreeg Nicolaas Witsen, burgemeester van Amsterdam, van Java, een jongen koffieboom, waarvan, in 1714, een afzetsel¹⁵ werd aangeboden¹⁶ aan Lodewijk XIV. In 1722 werd eene jonge plant uitgevoerd¹⁷ naar Martinique, waar zij zoo wèl slaagde, dat in weinige jaren geheel West-Indië voorzien kon worden van jonge boomen.

Het gebruik¹⁸ van koffie als drank werd ingevoerd van Arabië, in de 16de eeuw, in Egypte en Constantinopel. Leonard Rauwolf, een Duitsch geneesheer, was waarschijnlijk de eerste, die de koffie bekend maakte in Europa, door zijne reizen, gedrukt in 1573.

Spoedig na de eerste invoering der koffie, verrezen bijna overal koffiehuisen. Het eerste in Europa werd gevestigd in Constantinopel in 1551. In Londen werd het eerste koffiehuis geopend in Newman's Court, Cornhill, in 1652, door een Griek, Pasquet genaamd. Deze Griek was de bediende van een Engelsch koopman, Edwards geheeten, die eenige

5) supply.	10) gathering.	14) sample.	19) fact.
6) to improve.	11) to turn.	15) layer.	20) to be thronged
7) to yield.	12) to use.	16) to present.	with.
8) crop.	13) cultivation of	17) to carry out.	
9) any.	coffee.	18) employment.	

koffie met zich bracht uit Smyrna, en wiens huis, toen de zaak ¹⁹ bekend werd, zoo vol ²⁰ raakte ²⁰ van vrienden en bezoekers om den nieuwen drank te proeven, dat Edwards, om zich ²¹ van den last ²¹ te ontslaan ²¹, zijn bediende in een koffiehuis vestigde.

Het eerste koffiehuis in Frankrijk werd geopend te Marseille in 1671, en in 1672 werd er een geopend te Parijs, dat spoedig verscheidene mededingers ²² had.

21) to relieve one's self from annoyance. 22) competitor.

29.

ATHENE.

Athene, de hoofdstad van den ouden staat van Attica, wordt gezegd gesticht te zijn geworden door Cecrops, omstreeks 1550 v. C. en Cecropia (te zijn) genoemd ¹. De stad, die vier of vijf mijlen van de zee verwijderd was, bezat drie havens, met haar verbonden ² door muren, en telde, in haar meest bloeiend tijdperk, omstreeks 200,000 inwoners. Onder hare heerlijkste gebouwen ³ moeten gerekend worden: de Acropolis of citadel, het Parthenon of de tempel van Minerva, de Propylaeën ⁴, geheel gebouwd van wit marmer, welke den ingang ⁵ vormden van het Parthenon, de tempel van Theseus en die van Jupiter Olympius. Meer dan twee duizend jaren zijn heengegaan over de schoone stad, en nog verwekken hare overblijfselen de bewondering der wereld. De Turken, in wier handen het viel in 1456, omringden het met onregelmatige muren, gedeeltelijk gebouwd uit de puinhoopen der oude muren, en vele stukken ⁶ van statige ⁷ zuilen bevattende.

Het hedendaagsche Athene, door de Turken Athina of Setines genoemd ¹, is nu de hoofdstad van het nieuwe koninkrijk Griekenland. Vóór ⁸ den Griekschen opstand in 1821, was het eene provinciestad van weinig ⁹ belang, de zetel van een Griekschen bisschop, en onder 't gebied ¹⁰ van den Turkschen gouverneur van Euboea. In 1821 begon de bevrijdingsoorlog, en de Turken gaven Athene in 't volgende jaar over; maar vermeesterden ¹¹ het weder in 1826, en namen de Acropolis in 1827. Daarna werd het in puin (*pl.*) gelaten ¹².

1) to style.	4) Propylaea.	7) noble.	10) jurisdiction.
2) to connect.	5) entrance (to).	8) previous to.	11) to capture.
3) monument.	6) fragment.	9) inferior.	12) to leave.

tot 1830, toen Attica verklaard werd vereenigd (te zijn) met Griekenland door het protocol der Londensche Conferentie.

In 1834 verlegde ¹³ Otto, de zoon van den Beierschen monarch, die tot koning ¹⁴ van het nieuwe koninkrijk verkozen ¹⁴ was ¹⁴, zijne residentie van Nauplia naar Athene. De verbeteringen ¹⁵ gingen ¹⁶ nu snel vooruit ¹⁶: Turksche zeden en gewoonten verdwenen; de nietige ¹⁷ houten huizen en kromme ¹⁸ straten werden vervangen ¹⁹ door nieuwe, en, in 1836, werden de grondslagen ²⁰ (*enk.*) van een nieuw paleis gelegd. De stedelijke zaken van Athene worden nu bestuurd ²¹ door een burgemeester (*demarchos*) en raad, gekozen door de burgers. Behalve andere openbare instellingen, heeft het hedendaagsche Athene een gymnasium, eene boekerij, verrijkt met vele geschenken ²² uit Frankrijk en Duitschland, en eene hoogeschool.

Athene heeft bijna geen handel, behalve in wandelstokken en pijperoeren ²³, gemaakt van den zwarten ²⁴ hagedoorn ²⁴ van den ouden Parnassus. De bevolking bedraagt 32,000 (zielen).

13) to remove. 15) improvement. 19) to supersede. 23) smoking-tube.
14) to be elected 16) to proceed. 20) foundation. 24) blackthorn.

to the sove- 17) contemptible. 21) to regulate.
reignty of. 18) crooked. 22) donation.

30.

LUCHTBOLLEN.

De kunst om ¹ de lucht te doorkruisen door middel van luchtballen is van jonge ² dagteekening.

De eerste practische proeven ³ werden gedaan ³ door Cavallo, die, in 1772, varkensblazen ⁴ en papieren zakken met waterstofgas vulde, maar de eerste te zwaar en de laatste te poreus vond.

De uitvinding van den luchtbol is (men) verschuldigd aan de twee broeders Steven en Jozef Montgolfier, papier-fabrikanten te Annonay in Frankrijk.

Bij het lezen van Cavendish's *Verskillende Luchtsoorten*, dachten deze broeders onmiddellijk, dat de lucht kon worden bevaarbaar gemaakt door een licht gas te sluiten ⁵ in ⁶ een omhulsel ⁷ van gering ⁸ gewicht. Zij kozen ⁹ papier als de voor het doel meest geschikte stof ¹⁰, en beproefden eerst

1) of.	4) swine's bladder.	6) within.	9) to fix upon.
2) recent.	5) to enclose.	7) covering.	10) material.
3) to make an attempt.		8) inconsiderable.	

luchtbollen te maken van papier, gevuld met waterstofgas. Bevindende, dat deze zich bijna even spoedig ledigden als zij gevuld werden, zochten ¹¹ zij naar ¹¹ een ander gas, en dachten, dat zij het vonden in dat hetwelk ontstond ¹² uit ¹² de verbranding van eenigszins ¹³ bevochtigd stroo en wol. Het is nauwelijks noodig te zeggen, dat dit zoogenaamde Montgolfiergas geene andere voordeelen bezat om ¹⁴ luchtbollen te doen ¹⁵ stijgen ¹⁵ dan verhitte lucht, van welke soort ook.

Na eenige voorafgaande proeven, lieten ¹⁵ de twee broeders een luchtbol van 35 voet in doorsnede opgaan ¹⁵ tot eene hoogte van 1500 voet, in Juni 1783.

Het bericht van deze buitengewone proef bereikte spoedig Parijs, en daar werd het maken ¹⁶ van een luchtbol toevertrouwd ¹⁷ aan de broeders Robert, beroemde instrumentmakers, en aan professor Charles, een jong maar ervaren natuurkundige ¹⁸. Charles koos waterstof als het gas, (dat) het meest waarschijnlijk ¹⁹ (een) goeden ²⁰ uitslag ²⁰ (zou) verzekeren ²¹, en slaagde er in een zijden bol ²² van 12 voet in doorsnede te vullen. Deze luchtbol werd vervoerd ²³ naar het Champ de Mars, de grootste opene ruimte in Parijs, waar hij op den 27sten Augustus 1783 opsteeg in de tegenwoordigheid van 300,000 toeschouwers, de halve bevolking der stad. De volgende maand vervaardigde ²⁴ Steven Montgolfier een ballon, 72 voet hoog en 41 voet in doorsnede, die opsteeg voor het hof te Versailles. Deze opstijging is merkwaardig ²⁵, doordien ²⁶ een schaap, een haan en eene eend geplaatst werden in eene teenen mand, vastgemaakt aan het onderste ²⁷ van den ballon, en dat deze eerste luchtreizigers ²⁸ den grond weer in veiligheid bereikten.

De luchtbol was nu een *fait accompli*, en op den 21sten November 1783 maakte Pilâtre des Rosiers, in gezelschap van (= met) den marquis d'Arlandes, de eerste luchtreis in eene montgolfière, 74 voet hoog en 48 voet in doorsnede. Zij bleven vijf en twintig minuten in de lucht, en dreven ²⁹ dwars over de Seine en over een aanzienlijk gedeelte van Parijs.

Ten gevolge van 't gevaar, gepaard ³⁰ gaande ³⁰ met ³⁰ het

11) to seek after.	17) to intrust.	23) to transfer.	28) aerial voyager.
12) to result from.	18) physicist.	24) to construct.	29) to sail.
13) slightly.	19) likely.	25) worthy of note.	30) to attend.
14) for.	20) success.	26) from the fact	
15) to raise.	21) to insure.	that.	
16) construction.	22) globe.	27) lower part.	

gebruik van vuur-luchtbollen, dat is te zeggen, luchtbollen gevuld met heete ³¹ lucht, zijn ³² zij nu geheel vervangen ³³ door waterstof- of koolgasballons.

Sedert dien tijd zijn talrijke opstijgingen gedaan ³⁴, en, onder ³⁴ deze ³⁴, verscheidene voor wetenschappelijke doeleinden ³⁵. In 't begin onzer eeuw nam Gay-Lussac electrische verschijnselen in de bovenlucht waar; Humboldt maakte eene wetenschappelijke luchtreis in Amerika, en, indien 't gerucht waar ³⁶ is ³⁶, observeerden de Franschen den vijand door middel van ballons in den Italiaanschen oorlog in 1859.

Intusschen is geen feit van belang door deze opstijgingen bepaald ³⁷ geworden, en de bijdragen der luchtbollen tot de positieve wetenschap kunnen tot dusver als ³⁸ bijna niets ³⁸ gerekend ³⁸ worden.

31) heated.	34) amongst the	36) to speak true.	38) to set down.
32) to give way (to).	number.	37) to establish.	as nothing.
33) to make.	35) object.		

31.

HET KOMPAS.

Dit is de naam gegeven aan 't instrument, waardoor de zeelieden ¹ in ² staat ² gesteld ² worden hunnen koers te richten ³ op den oceaan buiten ⁴ (het) gezicht van land, en wanneer noch zon noch sterren zichtbaar zijn. De ouden, aan welke het onbekend was, konden (het) zelden wagen de kust uit het gezicht te verliezen. Het richtend ⁵ vermogen ⁶ van den magneet schijnt onbekend te zijn geweest in Europa tot laat in de 12de eeuw. Het schijnt echter, op zeer goed gezag, dat het bekend was in China, en door 't geheele Oosten in 't algemeen, in een zeer verwijderd tijdperk.

Volgens één verhaal ⁷, werd de (= eene) kennis van 't kompas naar Europa gebracht door Marco Polo, bij zijn terugkeer van zijne reizen in Cathay, zooals de noordelijke provinciën van China toenmaals in Europa genoemd werden; volgens een ander, werd het kompas, als zeevaartkundig werktuig, 't eerst uitgevonden door Flavio Gioia, iemand uit Amalfi, omstreeks het jaar 1362. Hiervoor is geen gezag hoegenaamd. Het is echter waarschijnlijk, dat Gioia eenige

1) sailor.	3) to steer.	5) directive.	7) account.
2) to enable.	4) out of.	6) power.	

verbetering in het werktuig of in de wijze van het op te hangen gemaakt heeft.

Het voorname⁸ gedeelte van 't kompas is de gemagnetiseerde naald, vrij hangende⁹ op eene fijne punt; zulk eene naald heeft de eigenschap van zich¹⁰ te plaatsen¹⁰ in den meridiaan, ('t) eene einde altijd naar het noorden wijzende en het andere naar het zuiden; intusschen niet nauwkeurig, maar met eene afwijking of *declinatie*, die van tijd tot tijd in grootte¹¹ verschilt¹², en naar het westen of het oosten kan zijn.

Voor een zeemans¹³ kompas, want het instrument wordt ook gebruikt¹⁴ bij (= in) 't opnemen¹⁵ van plannen¹⁵ en landmeten, en is misschien even noodzakelijk voor den mijnwerker als voor den zeeman¹⁶, is de naald bevestigd aan eene kringvormige kaart¹⁷, waarop eene ster is van 32 stralen¹⁸, de 32 punten des hemels (*pl.*) aanwijzende. Het noordpunt van de kaart is onmiddellijk onder¹⁹ het noordeinde van de naald, en de kaart beweegt²⁰ zich²⁰ met de naald.

De groote moeilijkheid, verbonden met het gebruik van het zeemanskompas, ontstaat uit den storenden²¹ invloed (*pl.*) van het magnetisme van het schip, en wordt bijzonder gevoeld in ijzeren schepen, waar de afwijking van de naald dikwijls zoo aanzienlijk is, dat²² zij het kompas bijna nutteloos maakt. Verschillende middelen om dit te verhelpen²³ zijn aangegeven²⁴ — en eenige daarvan worden bevonden aan het doel te beantwoorden.

8) essential.	12) to vary.	17) card.	22) as to.
9) balanced.	13) mariner's.	18) ray.	23) to obviate.
10) to arrange	14) to use.	19) over.	24) to suggest.
one's self.	15) to survey.	20) to move.	
11) magnitude.	16) sailor.	21) to disturb.	

32.

COEHOORN.

Menno, Baron van Coehoorn, (bij)genaamd de Hollandsche Vauban, werd geboren op¹ Lettinga-state nabij Leeuwarden, in 1641, en bestudeerde de vestingbouwkunde² en wiskunde onder zijn oom Bernardus Fullenius, toen hoogleeraar dezer wetenschappen te Franeker. Prins Hendrik Casimir, stadhou-

- 1) at. 2) fortification.

der van Friesland, verwittigd³ van 's jongelings groote talenten⁴, benoemde hem, in zijn 16de jaar, (tot) kapitein van eene kompagnie voetvolk; en in 1674 onderscheidde zich Coehoorn zeer⁵ bij 't beleg van Maastricht, en in verschillende veldslagen.

Bij 't beleg van Grave, in 1674, toonde⁶ hij aan⁶, dat kleine, draagbare mortieren met⁷ voordeel⁷ gebruikt⁸ konden worden, overdekte zich met eer voor Kaiserswerth en Bonn in 1689, en onderscheidde zich ook in den slag van Fleurus, 1 Juli, 1690.

Hij was nu gedurende eenigen tijd in ongenade, maar werd spoedig weer gezocht door Willem III. Hij versterkte Namen, en verdedigde zijne eigene verschansing 'Willem' tegen Vauban in 1692; belegerde die vesting in 1695, en hernam haar; werd benoemd (tot) luitenant-generaal en directeur-en-chef van de Hollandsche versterkingen, en versterkte verscheidene steden, van welke Bergen-op-Zoom (als) zijn meesterstuk mag beschouwd worden. In 1702 vernielde⁹ hij de Fransche liniën bij St. Donat.

Hij stierf in den Haag, 17 Maart, 1704. Zijne voornaamste werken zijn: *Het Nieuwe Stelsel van Versterking en de Vijfhoek*.

- 3) to apprise. 5) greatly. 7) advantageously. 9) to annihilate.
4) abilities. 6) to demonstrate. 8) to employ.

33.

DE IJSBEER.

Er is eene soort van beer, die zijn leven¹ doorbrengt òf in het water, òf op het ijs, òf op 't land. Dit is de witte poolbeer, welks woning² gevonden wordt onder de eeuwige ijsvelden van de Noordpool.

Het is een groot en krachtig³ dier, ofschoon niet ten volle zoo groot en zoo krachtig als voorgesteld (werd) door eenige van de vroegere poolreizigers⁴, van welke een ons zegt, dat hij en zijne kameraden een beer doodden, welks huid drie en twintig voet lang was. Een ander verhaalt, dat beren dikwijls zeelieden wegsleepten⁵ en ze verslonden in⁶ ('t) gezicht hunner vrienden, die niet in staat waren ze te verlossen.

- 1) existence. 3) powerful. 5) to carry off. 6) within.
2) dwelling. 4) arctic voyager.

Nogtans is hij een gevaarlijke tegenstander, en verkoopt soms zijn leven zeer duur.

De kleur van den poolbeer is een geelachtig wit; het haar⁷ is fijn en kort over den rug, maar wordt⁸ aanmerkelijk langer⁸ naar het ondergedeelte van het lichaam. De pooten⁹ zijn bijzonder ruig, en zijn ook voorzien¹⁰ van¹⁰ een overvloedigen voorraad¹¹ van haar⁷ op de onderoppervlakten, ten einde het dier vaster¹² te doen¹² staan¹² op het ijs.

Het zwemvermogen¹³ (*pl.*) van dit dier is zeer groot, en wordt inderdaad vereischt in zijne jacht¹⁴ op¹⁴ visch en robben. Het laatste dier is echter zelf zulk een goed zwemmer, dat in 't algemeen de beer het tracht¹⁵ te verrassen, wanneer het slaapt op een stuk ijs. Het grootste feestmaal¹⁶ echter, dat de witte beer ooit vindt, is (= is op) een doode walvisch, waarmede hij zich, in gezelschap van (= met) haaien en zeevogels, voedt, totdat het geraamte zoo ontbloot¹⁷ is, dat het gewicht der beenderen het doet¹⁸ zinken¹⁸, en de haaien het geheel voor zich hebben.

De prooi, die den witten beer den grootsten last¹⁹ geeft, is de walrus. Deze zeer groote rob wordt dikwijls aangevallen door de beren, maar vecht met zulke woede, dat hij niet zelden zegevierend uit²¹ den strijd²⁰ komt²¹. Menige walrus is gedood geworden, op zijn lichaam litteekens dragende²², de gevolgen van gevechten met de ijsberen.

Bij²³ gebrek²³ aan groote prooi, zooals walvisschen en robben, versmaadt de witte beer geen visch, zeevogels en hunne eieren, en met een licht²⁴ voldanen²⁴ eetlust, voedt hij zich dikwijls met wortels en bessen.

7) fur.	12) to give a	16) banquet.	21) to come off... (in).
8) to lengthen.	firmer hold.	17) to strip.	22) to bear.
9) foot.	13) swimming	18) to sink.	23) in the absence
10) to furnish	power.	19) trouble.	(of).
with.	14) chase of.	20) struggle.	24) accommodating.
11) supply.	15) to contrive.		

34.

DE SLAG VAN HASTINGS (1066).

Het Normandische leger was in 't gezicht der Saksische legerplaats, ten noordwesten van Hastings. De priesters en

monniken, die bij de Normandiërs waren, scheidden ¹ zich af ¹ van de troepen en beklommen eene naburige hoogte, om te bidden en getuige te zijn van den strijd. Een Normandiër, Taillefer genaamd, dreef ² zijn paard voor 't front ², en begon den zang, beroemd door geheel Gallië, van de heldendaden van Karel den Groote en Roland. Terwijl hij zong, speelde hij met zijn zwaard, het met kracht opwerpende in de lucht, en het weer opvangende in zijne rechterhand. De Normandiërs zongen ³ mede ³ in koor, of riepen: 'God zij onze hulp! God zij onze hulp!'

Zoodra zij op ⁴ (een) boogschot ('s afstand) kwamen, schoten ⁵ de boogschutters hunne pijlen en de kruisboogschutters ⁶ hunne karreelen ⁷ af ⁵, maar de meeste hunner schoten gingen ⁸ verloren ⁸ door de hooge borstwering der Saksische forten. Het voetvolk, gewapend met speren, en het paardvolk, rukten nu op naar de ingangen der forten en trachtten die in ⁹ te breken ⁹. De Angelsaksers, allen te voet rondom hun in den grond geplanten standaard (staande), en achter hunne forten ééne dichte en vaste massa vormende, ontvingen de aanvallers met zware slagen hunner strijdbijlen, die hunne speren braken en hunne maliënkolders kloofden ¹⁰. De Normandiërs, niet in staat door de beletselen ¹¹ heen te dringen of de stormpalen uit te rukken ¹², en vermoeid van hun nutteloozen aanval, weken ¹³ terug ¹³ naar ¹³ de afdeeling, aangevoerd door Hertog Willem. Hij beval toen al zijnen boogschutters weer op te rukken, en zeide hun hunne pijlen opwaarts te richten ¹⁴, zoodat zij konden vallen aan gene zijde van den wal der vijandelijke legerplaats. Velen van de Saksers werden dus gewond. Harold zelf verloor een oog, maar hij ging desniettemin voort te bevelen en te strijden.

De aanval van het voet- en paardvolk begon weder, maar de Normandiërs werden terug gedreven aan éénen ingang der Saksische legerplaats tot ¹⁵ aan ¹⁵ een grooten hollen ¹⁶ weg ¹⁶, bedekt met gras en braamstruiken, waarin, hunne paarden struikelende, zij door elkander vielen; en daar kwamen velen ¹⁷ van hen om. Er was nu een oogenblikkelijke schrik ¹⁸

1) to detach one's self.

2) to spur... forward in front.

3) to join.

4) within.

5) to let fly.

6) cross-bowman.

7) bolt.

8) to be deadened.

9) to force.

10) to cleave.

11) defense.

12) to tear up.

13) to fall

back upon.

14) to discharge.

15) as far as.

16) ravine.

17) numbers.

18) panic.

in 't leger der Normandiërs; het gerucht¹⁹ verspreidde¹⁹ zich¹⁹, dat de hertog gedood was, en op²⁰ deze tijding begonnen de Normandiërs te vluchten²¹. Willem wierp zich voor de vluchtelingen, ze dreigende en ze slaande met eene lans; toen, zijn hoofd ontblootende, 'Hier ben ik,' riep hij uit, 'ziet mij aan; ik leef, en, met Gods hulp, zal ik overwinnen.'

De ruiters keerden terug naar de forten, maar, als te voren, konden zij noch den ingang inbreken²² noch eene bres maken. De hertog bedacht²³ toen eene krijgslist om de Saksers uit hunne stelling te trekken en hen hunne gelederen te doen verlaten. Hij beval duizend (man) paardevolk op te rukken en onmiddellijk te vluchten²⁴. Op²⁵ het gezicht van deze geveinsde nederlaag verloren²⁵ de Saksers hunne bezinning²⁵, en allen begonnen²⁶ te vervolgen²⁶. Op een zekeren afstand voegde²⁷ zich²⁷ een korps troepen, daar door Willem geposteed, bij²⁷ de Normandische vluchtelingen: deze keerden²⁸ toen om²⁸, en de Saksische vervolgers, verrast in 't midden hunner wanorde, werden aan alle zijden aangeval- len met speren en zwaarden, die zij niet konden afweren²⁹ — beide handen noodig³⁰ zijnde³⁰ voor 't hanteeren van hunne zware bijlen. Toen hunne gelederen doorbroken waren, werden de poorten der forten ingebroken, en ruitery en voet- volk drongen³¹ er te zamen binnen³¹. De strijd werd nog moedig³² volgehouden³³, verward en man tegen man.

Ten laatste vielen Koning Harold en zijne twee broeders dood aan den voet van hun standaard, die uit den grond gerukt³⁴ werd, en de Normandische banier (werd) in zijne plaats³⁵ geplant.

19) it is rumoured.	24) to take to	27) to join.	32) warmly.
20) at.	flight.	28) to turn round.	33) to maintain.
21) to flee.	25) to be thrown	29) to ward off.	34) to pluck
22) to force.	off one's guard.	30) to be occupied	(from).
23) to bethink	26) to set off in	(in).	35) stead.
one's self of.	pursuit.	31) to enter.	

35.

DE KABELJAUW.

De kabeljauw is een visch, bijna den haring evenarende in zijne belangrijkheid voor den mensch. Hij bereikt¹ somtijds

- 1) to attain.

een gewicht van honderd pond ²; maar zelfs van eene geringe grootte wordt ³ hij gezocht ³ voor de markt en de tafel. De kuit van het wijfje is geschat geworden van ⁴ vier tot ⁴ negen millioen eieren te bevatten — een voortbrengend ⁵ vermogen, dat geheel verbazend is. De kabeljauw wordt gevonden in al de noordelijke deelen van den Atlantischen Oceaan, en in de noordelijke ⁶ zeeën; hij is niet bekend in de Middellandsche Zee. Hij komt ⁷ voor ⁷ beide op rotsige kusten en op zandbanken, waar de grootste gewoonlijk gevangen worden in diepten van ⁸ 25 tot ⁸ 50 vadem. De rijkdom ⁹ van de groote banken ¹⁰ van Newfoundland overtreft dien van alle andere, maar de kabeljauwvisscherijen nabij de kusten van Zweden, IJsland en 't noorden van Schotland zijn ook belangrijk. De Hollanders hielden ¹¹ zich ¹¹ reeds ¹² in 't midden der 14de eeuw met de kabeljauwvisscherij bezig ¹¹, en omstreeks denzelfden tijd begaven zich de Engelschen met dit doel naar de kusten van IJsland. De Franschen houden zich er ook mede bezig. Meer dan 6000 Europeesche schepen worden gezegd gebruikt ¹³ te worden ¹³ voor de kabeljauwvisscherij, die uitgeoefend ¹⁴ wordt door middel van lijnen en haken. Honderden kabeljauwen worden somtijds in weinige uren gevangen. De kabeljauw is zeer gulzig. Kleine vischjes worden gebruikt ¹⁵ als ¹⁵ aas. Hij wordt gebruikt ¹⁶ als ¹⁶ voedsel, òf versch, (òf) gezouten, òf gedroogd. Groote hoeveelheden gedroogden kabeljauw (stokvisch) worden van Newfoundland naar West-Indië gevoerd ¹⁷. Kabeljauwblazen ¹⁸ worden eene lekkernij geacht, en worden ook gebruikt in een gedroogden toestand als vischlijm.

De onlangs ¹⁹ gedane ¹⁹ ontdekking van de geneeskundige waarde der levertraan heeft het economisch belang van dezen visch vergroot ²⁰. Zij wordt op ²¹ groote ²¹ schaal ²¹ bereid in Groot-Brittanje, Noorwegen en Newfoundland, en heeft eene groote vermaardheid als geneeskrachtig ²³ in klierziekten, en bijzonder in tering.

Er worden drie soorten ²³ van de olie in den handel verkocht — *bleeke levertraan*, *bleekbruine levertraan* en *donker-*

2) lbs = pounds, a	8) of from... to.	13) to be employed (in).	18) cod-sound.
pound = 0,453 kil.	9) productiveness.	19) recent.	
3) to be in request.	10) bank.	20) to add to.	
4) from... to.	11) to be engaged	21) largely.	
5) reproductive.	(in).	22) efficacious.	
6) arctic.	12) as early as.	23) variety.	
7) to occur,			

bruine levertraan. Zij wordt soms ²⁴ vervalscht ²⁵ met meer of minder traan, waarbij een weinig iodium is gevoegd.

24) occasionally. 25) to adulterate.

36.

DE FAROER-EILANDEN.

De Faroer-Eilanden (Deensch *Faar-Oer*, schaa-eilanden), eene eilandengroep, 22 in getal, van welke slechts 17 bewoond worden, behoorende aan Denemarken, en liggende ongeveer halverwege ¹ tusschen de Schetlands-eilanden en IJsland, tusschen 61° — 62° N. b. en 6° — 8° W. l.

Het voornaamste eiland Stromoe, hoofdstad Thorshavn, is 27 mijlen lang en 8 mijlen breed; de (hierop) in ² grootte volgende ² zijn Osteroe, Vaagoe, Bordoe en Sudaroe. Hunne geheele oppervlakte ³ is bijna 500 vierk. mijlen; de bevolking (is) ongeveer 8500. Deze eilanden bestaan uit basaltachtige verhevenheden, waarvan geene eene hoogte van 3000 voet bereikt ⁴, bedekt met eene dunne plantaarde ⁵, die weide verschaft ⁶ aan het vee en de talrijke schapen, die er worden aangefokt ⁷. De kusten, steil en hoog, maken de scheepvaart gevaarlijk. De woedende orkanen die heerschen ⁸, beletten den groei van 'boomen, of zelfs van de meeste gewone groenten en graansoorten; maar het klimaat wordt zoozeer ⁹ gewijzigd door den invloed (*pl.*) van ¹⁰ den Oceaan ¹⁰, dat, niet-tegenstaande de hooge breedte, de sneeuw zelden lang op den grond ligt, en het vee het grootste (*comp.*) gedeelte van 't jaar in de open lucht kan doorbrengen. Turf en steenkool worden gebruikt als brandstof; (er) worden sporen van ijzer en koper gevonden. De voornaamste bronnen van rijkdom zijn kudden schapen en de menigte (*pl.*) van zeevogels (*sing.*), die de rotsen bezoeken ¹¹. De eilanders toonen groote ¹² vaardigheid ¹³ in 't beklimmen ¹⁴ der gevaarlijke klippen ter opsporing ¹⁵ van vogelen, en zij zijn ook ervaren 'in 't vangen ¹⁶ van robben en walvisschen. Voor ¹⁷ de talrijke artikelen, hun verschaft door 't moederland, leveren ¹⁸ zij talg, traan, veeren, huiden en boter aan de Deensche markten. Zij ¹⁹

1) midway.	5) vegetable soil.	10) oceanic.	15) in search of.
2) next in importance.	6) to yield.	11) to frequent.	16) to fish (for).
3) area.	7) to rear.	12) considerable.	17) in return for.
4) to attain.	8) to prevail.	13) skill.	18) to yield.
	9) so greatly.	14) to climb, <i>v. a.</i>	19) the people, <i>pl.</i>

zijn van Noorweegschen oorsprong, een kloek, arbeidzaam, eerlijk en godsdienstig slag ²⁰ van menschen ²⁰, en behooren tot de Luthersche Kerk. Zij worden bestuurd door een Deenschen *amtmand*, en worden vertegenwoordigd in de Deensche wetgeving door een door den koning benoemd afgevaardigde.

De eilanden, die in de 9de eeuw ontdekt werden door Noorwegers, hebben aan Denemarken behoord sedert de inlijving van Noorwegen in ²¹ dat koninkrijk door de Unie van Calmar, en de taal des volks is een licht ²² gewijzigde vorm van het oude Noordsch ²³.

20) racc.

21) with.

22) slightly.

23) Norse.

37.

HET GETROUWE ROS.

Een Arabier en zijn stam hadden, in de woestijn, de (van) Damaskus (komende) karavaan aangevallen. De overwinning was volkomen, en de Arabieren waren reeds bezig hun rijken buit op te pakken ¹, toen de ruiterij van den Pacha van Acre, die uitgegaan ² was om zich bij deze karavaan te voegen, plotseling aanviel ³ op de overwinnende Arabieren, een groot aantal doodde, anderen gevangen (*pl.*) maakte, en ze met touwen gebonden hebbende, ze naar Acre leidde, om ze den Pacha ten ⁴ geschenke aan te bieden. ⁴

Abou-el-Marsch, de aanvoerder dezer roofbende ⁵, had gedurende 't gevecht een kogel in den arm gekregen ⁶. De wonde niet doodelijk zijnde, hadden de Turken hem op eenen kameel gebonden, en bezit nemende van zijn Arabisch strijdros, leidden zij beiden, het paard en zijn ruiter, weg. 's Avonds vóór den dag, waarop zij te Acre moesten binnenkomen, legerden zij zich met hunne gevangenen in de bergen van Saphad. Den gewonden Arabier waren de beenen samengebonden met een leeren riem, en (hij) lag (= was) uitgestrekt nabij de tent, waarin de Turken sliepen. Gedurende den nacht hield ⁷ de pijn zijner wonde hem wakker, en hij hoorde zijn eigen paard hinneken onder de andere paarden, die, volgens de Oostersche gewoonte, vastgemaakt ⁸ waren rondom de tenten. Hij herkende zijne stem, en kon den wensch, dien hij gevoelde, niet weerstaan om nog eens te spreken met den

1) to pack.

4) to present.

6) to receive.

8) to tether.

2) to start.

5) plundering expedition.

3) to pour down upon.

7) to keep.

metgezel zijns levens. Hij sleepte zich met ⁹ moeite ⁹ langs den grond met behulp van zijne handen en knieën, en vond ¹⁰ ten laatste middel ¹⁰ zijn ros te bereiken.

‘Mijn arme vriend,’ zeide hij tot hem, ‘wat zult gij ¹¹ onder de Turken doen? Gij zult gevangen gezet worden onder de gewelven van een khau met de paarden van een aga of pacha. De vrouwen en de kinderen zullen u niet langer kemelmelk en gerst halen in de holle hand. Gij zult niet vrij meer rondswalen ¹² door de woestijn, gelijk de Egyptische wind, noch zal uwe borst ooit meer de wateren van den Jordaan doorklieven. Indien ik in slavernij moet leven, wees ¹³ gij ten minste vrij! Daar, ga, keer terug naar de welbekende tent. Zeg mijne vrouw, dat Abou-el-Marsch nooit meer zal terugkeeren, en steek ¹⁴ uw kop door de gordijnen der tent om de handen mijner kleine kinderen te likken. Alzoo sprekende, had Abou-el-Marsch met zijne tanden het geitenharen touw doorgeknaagd, waarmee de Arabische paarden worden vastgemaakt, en het dier was vrij. Maar zijn meester gebonden en gewond aan zijne voeten ziende ¹⁵, verstond het trouwe en verstandige ros door ¹⁶ zijn instinct ¹⁶, wat geene taal in staat zou zijn geweest hem uit te leggen. Hij boog ¹⁷ zijn kop, greep met (= in) zijne tanden den leeren gordel, die zijns meesters middel omringde ¹⁸, rende ¹⁹ in vollen galop weg ¹⁹, en bracht ²⁰ hem tot ²¹ zijne eigene tent.

Een (= het) oogenblik nadat het edele paard was aangekomen, en zijn meester op het zand gelegd had aan de voeten van zijne vrouw en kinderen, stierf ²² het van vermoeienis ²³.

- 9) painfully. 13) do thou... be. 17) to lower. 21) as far as.
 10) to manage. 14) to thrust. 18) to encircle. 22) to expire with.
 11) thou. 15) to behold. 19) to start off. 23) exhaustion.
 12) to range. 16) instinctively. 20) to carry.

38.

DE ELAND.

De eland, de grootste bestaande soort van de *Cervidae* of 't hertengeslacht ¹, is oorspronkelijk uit de noordelijke gedeelten van Europa, Azië en Amerika. Wanneer (hij) volwassen (is), is hij ongeveer zes voet in hoogte aan de schouders, en weegt somtijds 1200 pond. Het lichaam is

1) deer family.

rond, gezet ² en kort; de hals is kort en dik, ongelijk aan dien van herten in 't algemeen, maar aldus geschikt ³ om het groote gewicht van den kop en de horens te dragen ⁴. De kop is zeer groot, smal, ongeveer twee voet lang. De ooren zijn lang, en zijn vergeleken geworden bij die van den ezel. De oogen zijn klein. De staart is slechts ongeveer vier duim lang. Het lichaam is bedekt met grof haar, dat breekt wanneer 't gebogen wordt. Op den hals en de schoft is eene zware maan, en de keel is bedekt met lang haar. De hoeven van den eland, gelijk die van het rendier en van den buffel, zijn zoodanig ⁵ dat ⁵ zij wijd van ⁶ één gaan ⁶ en vaster ⁷ doen ⁷ staan ⁷ op zachten, moerassigen grond of op sneeuw. De kleur van den eland is bruinachtig zwart, donkerder in den winter dan in den zomer. De elanden worden somtijds gezien in kleine kudden, maar dikwijls alleen ⁸; zij zijn nu zeer zelden in Europa, en worden niet langer gevonden in deelen van Noord-Amerika, waarin zij eens algemeen ⁹ waren. Zij houden ¹⁰ zich ¹⁰ gaarne ¹⁰ op ¹⁰ in moerassige streken en in bosschen. Wanneer (zij) gedwongen (zijn) gras te eten, moeten zij op hunne knieën gaan ¹¹ liggen ¹¹, om het te bereiken; hun eigenlijk voedsel bestaat in ¹² de takken en 't gebladerte van struiken en boomen. Het zijn zeer schuwe ¹³ en omzichtige ¹⁴ dieren, en worden met de grootste moeite door den jager genaderd. Een enkele slag met den voorpoot van een eland is voldoende om den sterksten hond te doodden. In Zweden is het niet veroorloofd een eland te doodden, en in Noorwegen is hij onder wettelijke bepalingen ¹⁵ gesteld ¹⁶.

Het vleesch van den eland wordt eene goede soort van wildbraad geacht; het vet is bijzonder zacht; de neus en de tong worden lekkernijen gerekend.

De eland wordt gemakkelijk getemd, en werd vroeger ¹⁷ gebruikt ¹⁸ in Zweden tot het vervoeren ¹⁹ van koeriers, daar hij in staat is om meer dan tweehonderd mijlen in een dag af te leggen ²⁰, wanneer (hij) voor eene slede gespannen ²¹ (wordt).

2) compact.	7) to afford a	12) of.	18) to employ (for).
3) adapted for.	better footing.	13) timid.	19) to convey.
4) to sustain.	8) singly.	14) wary.	20) to travel.
5) so constructed	9) common.	15) restriction.	21) to attach to.
as to.	10) to delight.	16) to place.	
6) to part.	11) to get down.	17) at one time.	

AMSTERDAM.

Amsterdam, de hoofdstad der Nederlanden, in de provincie Noord-Holland, is gelegen aan de samenvloeiing van den Amstel met het IJ, een arm der Zuiderzee, en wordt door deze rivier en talrijke kanalen in 95 kleine eilanden verdeeld, verbonden¹ door 290 bruggen. De geheele² stad, die zich uitstrekt in den vorm eener halve³ maan³, staat⁴ op palen.

In 't begin der 13de eeuw, was het slechts⁵ een visschersdorp, met een klein kasteel, het verblijf der Heeren⁶ van Amstel. In 1296, ten⁷ gevolge⁷ van⁷ den moord van graaf Floris van Holland, werd de opkomende stad afgebroken, en hare inwoners werden genoodzaakt haar te verlaten. Later werd zij onder de bescherming genomen van de graven van Holland, en genoot onder hen verschillende voorrechten, die bijdroegen tot den lateren⁸ voorspoed. In 1482 werd zij omweld en versterkt, en verhieft⁹ zich⁹ spoedig tot⁹ de eerste handelplaats in de vereenigde staten van de Nederlanden. In 1585 werd zij aanzienlijk vergroot, en had in 1622 honderd duizend inwoners. In de 17de eeuw deed¹⁰ de oorlog met Engeland den handel van Amsterdam zoodanig¹¹ verminderen¹⁰, dat in het jaar 1653 ongeveer 4000 huizen onbewoond waren. De voorspoed werd echter hersteld¹² gedurende de volgende eeuw, en ofschoon de handel opnieuw benadeeld¹³ werd door de geschillen met Engeland in 1781 en 1782, herleefde hij weder. De vereeniging van Holland met Frankrijk in 1810 vernietigde¹⁴ geheel den buitenland-schen handel van Amsterdam; maar de oude handelshuizen¹⁵ bleken¹⁶ sterk genoeg te zijn¹⁶, om door den moeilijken tijd heen te leven, en in 1815 begon de handel zich weer uit te breiden.

Onder de openbare gebouwen, is het stadhuis, vroeger gebruikt¹⁷ als 't paleis van koning Lodewijk Bonaparte, en nog het paleis der koninklijke familie, een statig en indrukwekkend gebouw¹⁸, gebouwd¹⁹ op 13,659 palen; de Nieuwe kerk, gesticht in 1408, is een van de schoonste kerkge-

1) to connect.	6) Lord.	11) so far.	16) to prove.
2) the whole of.	7) on account of.	12) to restore.	17) to use (as).
3) crescent.	8) subsequent.	13) to injure.	18) structure.
4) to be founded.	9) to rise to be.	14) to destroy.	19) to raise.
5) merely.	10) to reduce.	15) firm.	

bouwen ²⁰ onzes lands, en bevat de graven van den admiraal de Ruijter, die de Medway opzeilde en de Engelsche vloot verbrandde in 1667, van onzen beroemden dichter Vondel en van verschillende andere merkwaardige ²¹ personen. De Oude Kerk bevat insgelijks verschillende gedenkteeken van zeehelden.

De bevolking dezer gewichtige stad bedraagt nu 275,000 (zielen).

20) ecclesiastical structure. 21) notable.

40.

DE WATERVALLEN ¹ VAN (DE) NIAGARA.

Waar de rivier (de) Niagara het Erie-meer verlaat, is zij drie-vierde mijl in breedte. Alvorens de watervallen te bereiken, is zij eene mijl breed en vijf en twintig voet diep, en vloeit met groote snelheid, een val ² hebbende van vijftig voet in eene halve mijl. Een eiland, op den rand ³ van den waterval ⁴, verdeelt hem in twee watermassa's ⁵. Eene van deze, om ⁶ haren vorm ⁷ de Hoefijzer Val genaamd, is zeshonderd Engelsche ellen breed en honderd acht en vijftig voet in hoogte. De andere, de Amerikaansche Val genaamd, is tweehonderd Engelsche ellen breed en honderd vier en zestig voet hoog.

Er is reeds eene lange lijst van vreeselijke ongelukken ⁸, (die) op deze plaats gebeurd (zijn). Misschien het verschrikkelijkste van alle was een, dat voorviel in Mei 1843.

Een Kanadiër van het dorp Chippewa was ⁹ bezig ⁹ zand uit de rivier te halen ¹⁰ drie mijlen boven de vallen. Gezeten in zijne kar, dreef ¹¹ hij de paarden achteruit ¹¹ in 't water, onbekend met de diepte. Zij zonk, maar eene kist, waarop hij zat, bleef ¹² drijven ¹², en werd spoedig door een hevigen ¹³ wind van ¹⁴ 't land af ¹⁴ in den sterken stroom gedreven; hij, niet kunnende zwemmen, klemde ¹⁵ zich ¹⁵ vast ¹⁵ aan de kist. Eene boot was op den oever, maar door de

1) fall.	5) sheet of water.	9) to be engaged in.	13) high,
2) descent.	6) from.	10) to drag.	14) off from.
3) verge.	7) shape.	11) to back.	15) to cling.
4) cataract.	8) accident.	12) to float.	

verkeerde ¹⁶ behandeling ¹⁶ van de omstanders werd zij losgelaten in den stroom, en dreef den ongelukkige, ledig en nutteloos, voorbij ¹⁷. De menschen op de oevers, in plaats van zich te haasten bijtijds eene boot verder ¹⁸ (de rivier af) gereed te maken ¹⁹, liepen langs den kant, tot hem pratende van hulp, die hunne domheid nutteloos ²⁰ maakte ²⁰: hij wist, dat hij moest omkomen. — 'Ik ben verloren! Ik ben verloren!' klonk zwakker ²¹ en zwakker, naarmate de afstand grooter ²² werd ²². Dit vreeselijk tooneel duurde bijna een uur, de stroom zeer langzaam zijnde. Eerst schijnt hij nauwelijks van plaats ²³ te veranderen ²³; maar de kracht van den stroom neemt toe, de wateren worden meer beroerd, hij draait ²⁴ rond ²⁴ in de draaikolken, zich nog met de kracht ²⁵ der wanhoop aan zijn steunpunt ²⁶ vastklemmende. Hij gaat ²⁷ dicht ²⁸ langs ²⁸ een eiland, zoo dicht, dat de kist (het) aanraakt en gedurende één oogenblik ophoudt; maar het volgende (oogenblik) draait ²⁹ zij langzaam om ²⁹ en wordt weer in den stroom gezogen. De laatste hoop is dat eene boot gereed mocht zijn op den oever te Chippewa. 't Is te vergeefs; er zijn daar geene dan lichte ³⁰ kano's, alle hoog op ³¹ den oever; echter wordt eene daarvan te ³² water gebracht ³², maar de stoutste schipper ³³ durft zich niet inschepen.

Juist boven de vallen zien zij 't slachtoffer rond en rond gedraaid ³⁴ in de schuimende golven, met dolzinnige gebaren om hulp vragende ³⁵. Zijne verschrikkelijke kreten dringen door het doffe geloei van den stroom. 'Ik ben verloren! ik ben verloren!'

Hij is nu in den effen ³⁶ vloed van blauw water, twintig voet in diepte, het middelpunt van den Hoefijzer Val. Nog een (= een ander) oogenblik, hij heeft zijne kist ³⁸ losgelaten ³⁷; zijne handen zijn gevouwen als ³⁹ in gebed; zijne stem zwijgt. Snel, als de vlucht van een pijl, glijdt hij over (den val heen), en wordt niet meer gezien, noch eenig spoor van hem sedert dien tijd.

16) mismanagement.	21) faint.	28) close by.	35) to appeal (for).
17) past, <i>prep.</i>	22) to widen.	29) to twist round.	36) smooth.
18) below.	23) to move.	30) frail.	37) to loose.
19) to get.	24) to spin about.	31) up.	38) hold.
20) to render of no avail.	25) energy.	32) to launch.	39) as if.
	26) support.	33) boatman.	
	27) to pass.	34) to whirl.	

GUSTAAF WASA.

Gustaaf Wasa was geboren nabij Stockholm, in het jaar 1490. In 1520, kort na de bezetting van Zweden door de Denen, werd zijn vader, Eric, barbaarsch ter dood gebracht, te gelijk ¹ met meer dan tachtig andere edelen.

Gustaaf was in dien tijd gevangene in Denemarken, en de Deensche koning had ook zijne terechtstelling bevolen; maar een zekere Eric Banner smeekte ² om ² zijn leven, dat gespaard werd op voorwaarde, dat Banner hem veilig ³ zou bewaren ³ in het kasteel van Calo in Jutland. Ofschoon goed behandeld door dezen edelman, aan wiens zorg ⁴ hij was toevertrouwd ⁵, stond ⁶ de gevangenschap ⁷ Gustaaf zeer ⁸ tegen ⁶; en de moord van zijn vader, gevoegd ⁹ bij ⁹ de onderdrukking, waaraan zijne landgenooten onderworpen waren, vermeerderde ¹⁰ zijn ongeduld om de vrijheid, die hij verloren had, te herwinnen. Eens uitgaande onder voorwendsel van te jagen, waarmede men hem vergund had zich te vermaken, ging ¹¹ hij opeens het woud in, verwisselde zijne kleeren met ¹² die van een boer, en daarop zijn paard latende ¹³ loopen ¹³, vervolgde (hij) te voet de ruwe bergpaden, en slaagde er in zijn vaderland te bereiken.

Aangekomen in eene veilige plaats, een oud kasteel aan zijne familie toebehoorende, trad ¹⁴ hij in overleg ¹⁴ met zijne vrienden, en trachtte vaderlandsliefde op te wekken ¹⁵ in hunne harten ¹⁶. Maar óf zij hadden geene, óf wanhoopten aan den goeden uitslag. De boerenstand zelfs ¹⁷, van welks ruwen, woeligen geest hij dacht krachtadige hulp te mogen verwachten, wilde niets weten ¹⁸ van hem of zijne plannen. Zij hadden niet veel te verliezen, voorzeker; maar dat weinige zouden zij niet wagen. Zij zeiden hem, dat zij onder den koning van Denemarken zout en haringen hadden, en, indien zij tegen hem opstonden, konden zij alles verliezen. 'Boeren waren zij, en boeren wilden zij blijven, wie ook koning was.'

Een minder volhardende geest kon gewanhoopt hebben.

1) together.	6) to be irksome to.	11) to plunge.	15) to stir up.
2) to intercede for.	7) bondage.	12) for.	16) breast.
3) to keep safely.	8) enough.	13) to turn loose.	17) very, <i>adj.</i>
4) charge.	9) together with.	14) to communi-	18) to have to
5) to commit.	10) to add to.	cate.	do.

Gustaaf liet ¹⁹ zich ¹⁹ niet ¹⁹ afschrikken ¹⁹, en een landman tot gids nemende, besloot hij zijne volgende poging ²⁰ te doen ²⁰ onder de bergbewoners en mijnwerkers van Dalecarlië, verder noord(elijk). Hier, verlaten zijnde en beroofd van al zijn geld door zijn trouweloozen gids, noodzaakte ²¹ hem dadelijk ²² gebrek ²³ in de kopermijnen te werken, waar zijn geborduurd hemd weldra ²⁴ zijn rang verried.

Gustaaf vernam, dat de bewoners van dat gedeelte des lands ongeduldig waren om zich te ontslaan van de Denen, en dat zij een stout, kloek ²⁵ slag van menschen waren, die niet gemakkelijk zouden worden onderworpen.

Hij deed ²⁶ daarom een beroep ²⁶ op deze boeren, op een feest, waarop zij gewoon waren jaarlijks bijeen te komen. Zij schenen vuur te vatten ²⁷ op zijne woorden; en dadelijk eenigen van hen medenemende ²⁸, viel hij een kasteel aan, nam ²⁹ het stormenderhand ²⁹ in ²⁹, en nam eene verschrikkelijke wraak door de geheele bezetting ter dood te brengen. In den loop van weinige dagen stroomde ³⁰ het volk naar zijn standaard; de geheele provincie verklaarde zich voor Zweden tegen Denemarken, en, in Mei 1521, was Gustaaf aan 't hoofd van eene krijgsmacht, bestaande uit 15.000 man.

Zijn eerste welslagen te Mora verschrikte den koning van Denemarken zoo(zeer), dat hij dreigde beide de moeder en zuster van Gustaaf ter dood te brengen, indien hij de wapenen niet nederlegde. En wat hij dreigde (te doen), dat volvoerde hij alleronmenschelijkst. De Zweden behaalden overwinning na overwinning en verhaalden ³¹ op de overwonnen Denen die barbaarschheden, die hun zelve waren aangedaan ³². Versche troepen voegden zich bij Gustaaf, toen hij optrok ³³ om Stockholm, de hoofdstad van Zweden, te belegeren ³³. Hier werd ³⁴ zijne eerste poging afgeslagen ³⁴, en hij trok terug met groot verlies. (Een) beter fortuin echter verbeidde ³⁵ hem. Met versterkingen van Lübeck sloeg hij weder voor de derde maal het beleg voor deze belangrijke plaats. Het was in den winter, en een Zweedsche winter is bijna, zooniet geheel, als een Russische. Terwijl Gustaaf de stad nauw ³⁶ insloot ³⁷, geraakte ³⁸ de Deensche vloot, die haar

19) to be un-	24) ere long.	30) to crowd.	35) to await.
daunted.	25) hardy.	31) to retaliate.	36) closely.
20) to make an	26) to appeal to.	32) to inflict (upon).	37) to invest.
attempt.	27) to take.	33) to advance to	38) to be frozen
21) to drive.	28) to lead off.	the siege of.	up.
22) sheer.	29) to carry by	34) to meet a re-	
23) want.	assault.	pulse.	

te hulp kwam ³⁹, plotseling bezet ³⁸ in 't ijs ³⁸; en hij besloot (met het) zwaard in (de) hand over ⁴⁰ het ijs te gaan ⁴⁰ en de in 't ijs ⁴¹ bezette ⁴¹ schepen in brand te steken. Het was een stout besluit, en (werd) stout uitgevoerd. De Zweden slaagden er in verscheidene schepen te verbranden, en zouden er meer verwoest hebben, had niet een (invallende) dooi hen belet weder over ⁴² 't ijs te gaan ⁴². Stockholm werd genomen, en toen stond geheel Zweden op tegen de Denen, die teruggedreven werden naar hun eigen grondgebied.

Bevrijd door zijn moed en zijne vaderlandsliefde, kozen de dankbare Zweden, op een nationalen Rijksdag, Gustaaf (tot) regent van 't koninkrijk. Zij zouden hem gaarne ⁴³ koning gemaakt hebben. Hij weigerde echter dien titel aan te nemen; maar, onder den naam van stadhouder, vervulde hij de plichten van dat ambt ⁴⁴. Nieuwe ⁴⁵ woelingen ⁴⁶ van de aanhangers van den Deenschen monarch noopten hem later gehoor te geven aan de wenschen van zijn volk, en, in 1527, werd hij (als) koning van Zweden gekroond.

39) to sail.

41) ice locked.

43) fain.

45) fresh.

40) to cross.

42) to pass over.

44) office.

46) disturbance.

42.

DE ESQUIMAUX.

Deze natie bewoont de kusten van al de zeeën, baaien en eilanden van Amerika, van de oostelijke kust van Groenland tot de Behrings-sstraat. Aan ¹ den Atlantischen Oceaan, worden zij gevonden langs de geheele kust van Labrador tot de straat van Belle-isle, en langs ² de oostzijde van (de) Hudson's Baai ongeveer tot ³ James's Baai; terwijl zij aan den Stillen Oceaan zich ⁴ uitstrekken ⁴ tot het schiereiland Alaska. Zij zijn ook te vinden aan de Aziatische zijde van (de) Behrings-sstraat, en schoon weinigen in getal, mogen zij beschouwd worden als de verst ⁵ verspreide natie der wereld. De Esquimaux worden gewoonlijk door ethnologen gerekend te behooren tot het Mongoolsche ⁶ ras; intusschen vinden eenigen eene sterke gelijkenis tusschen hen en de Roode Indianen van Noord-Amerika, en beschouwen hen als eene soort van schakel tusschen de Noord-Aziatische en

1) on.

3) as far as.

5) most widely.

6) Mongolian.

2) down.

4) to reach.

Amerikaansche familiën van natiën. Zij zijn Mongoolsch in (hunnen) gelaatsvorm, met platten neus, vooruitstekende ka-beenen, dikwijls schuine oogen, en (eene) huid meer bruin dan rood of koperkleurig. Hunne taal is Amerikaansch ten opzichte van haren grammaticalen vorm ⁷, bestaande ⁸ uit lange samengestelde woorden en regelmatige, ofschoon, merkwaardige buigingen. Van (= in) gestalte zijn zij vijf voet tot vijf voet tien duim, breed geschouderd, en zien er, wanneer (zij) gezeten (zijn) in hunne booten, groot en gespierd uit. Zij leven gewoonlijk in kleine dorpen, ongeveer vijf of zes huisgezinnen elk bevattende. De mannen houden zich geheel bezig met jagen, terwijl de vrouwen het huise-lijk werk ⁹ verrichten, 't welk voornamelijk bestaat in 't be-reiden van 't voedsel, waarvan beide geslachten eene groote hoeveelheid gebruiken. Het is bijna geheel van een dierlijken aard ¹⁰, maar niet zonder verscheidenheid, het rendier, gan-zen en andere vogelen, den rob, walrus, de zalmforel en verschillende andere soorten van visch in ¹¹ zich sluitende ¹¹. Zij zijn ervaren jagers en visschers, en, geholpen door hunne honden, richten ¹² zij aanzienlijke verwoesting ¹² aan onder de noordelijke diersoorten ¹³. Waar walvisschen algemeen ¹⁴ zijn, worden (de maanden) Augustus en September gewijd aan 't vervolgen dezer dieren, en er openbaart zich eene groote vreugde, wanneer zij er een vangen, daar zij van 't spek ¹⁵ van deze hunnen voorraad olie krijgen voor lichten in den langen wintertijd ¹⁶. Van groenten proeven zij nauwe-lijks eenige behalve in den herfst.

De leefwijze ¹⁷ der Esquimaux is vuil en uitermate walge-lijk ¹⁸. Een groot gedeelte van hun voedsel wordt gebruikt zonder eenige poging ¹⁹ om het te koken, en zij drinken het bloed van pas gedoodde dieren als de grootste lekkernij, die hun kon worden aangeboden. In den korten zomer wo-nen zij die 't kunnen bekostigen ²⁰ in tenten; maar in den winter wonen zij allen gelijkelijk in sneeuw hutten, welker stank ze ondragelijk maakt voor den Europeër. De klee-ding van beide geslachten is ongeveer dezelfde, bestaande uit de vellen van dieren, rendieren, vogels en zelfs visschen — alwat 't meest bijdraagt ²¹ tot de warmte, zonder veel acht

7) structure.	10) nature.	14) common.	18) revolting.
8) to be composed	11) to embrace.	15) blubber.	19) attempt (at).
(of).	12) to make havoc.	16) winter season.	20) to afford.
9) drudgery.	13) animal tribe.	17) habits.	21) to conduce to.

(te slaan) op het uiterlijk ²²; maar in hunne winterverblijven dragen zij gewoonlijk niets uitgezonderd eene broek. Hun godsdienst bestaat hoofdzakelijk in bijgeloovige gewoonten ²³, maar zij gelooven, zegt men ons, aan twee groote geesten en vele mindere. De Moravische missie in Groenland is er in geslaagd velen van hen tot het christendom te bekeeren; en zij worden door de zendelingen voorgesteld als een zachtaardig en leerszaam volk, (dat er) door goedheid licht (toe) gebracht ²⁴ (wordt) te onderscheiden tusschen hetgeen zedelijk recht of verkeerd is. Waar de zendelingen echter niet zijn doorgedrongen, spreken onze noordpoolreizigers gewoonlijk van hen als eerlijk onder elkander, maar (als) onverbeterlijk oneerlijk en geneigd ²⁵ tot leugen en overdrijving in hunnen omgang met vreemdelingen.

22) appearance. 23) observance. 24) to lead. 25) prone (to).

43.

HET RENDIER.

De fraaiste rendieren worden gevonden in Finmarken, Lapland en Spitsbergen; die van Zweden en Noorwegen staan ¹ (bij deze) achter ¹ in kracht en grootte.

Het rendier leeft in groote kudde, die uit de wouden naar de open heuvels trekken ², en weer terug, volgens het jaargetijde. De wouden zijn hunne winterverblijven ³, en hier leven zij van het lange mos, hetwelk den grond bedekt. Wanneer de lente terugkomt, haasten zij zich uit de wouden naar de bergstreken ⁴ — niet zoozeer ter oorzaak van (hun) voedsel als om te ontsnappen aan de kwellende steken der mug en paardenvlieg, die een ei leggen in elke wonde, die zij maken. Zelfs het tamme rendier, de eenige rijkdom van den Laplander, is gedwongen weg te vluchten ⁵ uit zijne gewone verblijfplaatsen ⁶ in de laaglanden; en hierdoor ⁷ begint ⁸ de Laplander, die zonder hem niet kan bestaan, in dit jaargetijde een ⁸ zwervend ⁸ leven ⁸ te leiden ⁸.

Niets kan akeliger en droefgeestiger zijn dan het land van Lapland, met zijne woeste bergen, uitgestrekte wouden, groote en eenzame meren en vlakten van droog, bar zand, waarop de eenige plant ⁹ het grijze rendiermos is. In den

- 1) to be inferior 4) mountain range. 7) hence. 9) vegetable.
 2) to travel. 5) to flee away (from). 8) to become a growth.
 3) winter haunt. 6) haunt. wanderer.

winter drijft de nijpende koude het rendier van de bergen, en hij komt terug naar 't woudland en de vlakten. Het rendiermos, waarvan er twee soorten zijn, 't eene behoorende aan de wouden, 't andere aan de bergen, is van 't grootste gewicht, beide voor 't rendier en zijn meester, daar, zonder hetzelfde, het rendier moet omkomen, en met hem de Laplander. Maar dit mos is eigen ¹⁰ aan den grond van Lapland, en de Laplander rekt zich rijk, wanneer hij woestijnen bezit, die deze plant overvloedig opleveren, want, in dat geval, zijn zijne rendieren goed verzorgd. Geen voorraad van hooi of gedroogd voeder ¹¹ is noodig ¹² voor hen gedurende den winter, daar zij het mos opzoeken ¹³ onder de sneeuw. Nu en dan gebeurt het echter, dat de winter begint ¹⁴ met regen, en de aarde met ijs bedekt is vóórdat de sneeuw valt. Dan volgt ¹⁵ een hongersnood; de rendieren komen van gebrek om, en met hen degenen, wier leven (*pl.*) van hen afhangt.

Zonder het rendier konden de bewoners van Finmarken, Lapland en de kusten der noordelijke zeeën niet bestaan. Het is hun lastdier; zij worden gevoed door zijn vleesch en zijne melk en (zijn) gekleed in zijne huid. Het rendier is hun rijkdom. Een Laplander, die eene kudde rendieren bezit, welke bestaat uit drie tot vijfhonderd (stuk), kan goed ¹⁶ leven. In den zomer voorzien die dieren hem van melk en kaas, in den winter van gebrad ¹⁷. Een man met tweehonderd is slechts in gemiddelde ¹⁸ omstandigheden, en met honderd is hij arm; mocht hij (er) slechts vijftig hebben, (dan) voegt hij zijne kleine kudde bij die van een rijker man, en wordt een soort van knecht.

Vroeg in September keeren de kudden en hare eigenaars terug van de bergen naar hunne winterkwartieren, opdat zij gevestigd ¹⁹ mogen zijn ¹⁹, vóórdat de sneeuw begint en de winter aanvangt ¹⁴; in welk getijde bijzonder de volle waarde van het rendier gekend wordt. Hij wordt dan voor eene slede gespannen ²⁰; en zijn vermogen en nut op deze wijze zijn buitengewoon. Een enkel rendier trekt ongeveer 250 pond gewicht, en draaft met ²¹ eene snelheid ²¹ van tien mijlen in 't uur; dikwijls zelfs leggen ²² zij in eens ²³ honderd vijftig mijlen in ongeveer negentien uur af ²².

De rendieren zijn ²⁴ er bovenmate op gesteld ²⁴ in kudden

10) native.	14) to set in.	18) middling.	21) at the rate (of).
11) provender.	15) to ensue.	19) to be settled	22) to go.
12) needed.	16) comfortably.	down.	23) at one stretch.
13) to search for.	17) venison.	20) to harness (to).	24) to be fond (of).

te leven — en hun tegenzin ²⁵ om van hunne makkers ²⁶ te scheiden ²⁷ is dikwijls het behoud van den Laplander, die anders van zijne reisgenooten gescheiden raken ²⁸, verdwalen en omkomen kon. Zonder ²⁹ deze eigenschap van het rendier, zou 't reizen dwars door Lapland en door de bergen van Finmarken buitengemeen gevaarlijk zijn, vooral in donker en stormachtig weder, want de schelletjes, die zij dragen ³⁰, kunnen slechts op een korten afstand gehoord worden.

25) unwillingness. 27) to part com- 28) to become. 30) to wear.
26) fellow. pany (from). 29) were it not for.

44.

DE DOOD VAN DEN VEROVERAAR.

Op het einde van 't jaar 1086, toen hij negentien jaren op den troon van Engeland was gezeten geweest, ging Willem over naar 't vasteland met een machtig leger, om te oorlogen ¹ tegen ¹ Philippus, koning van Frankrijk, om ¹ 't bezit van de stad Mantes. Zij werd spoedig genomen en aan de vlammen overgegeven ². Toen de Veroveraar den puinhoop kwam ³ bezichtigen ⁴, dien zijne eerzucht veroorzaakt had, zette zijn strijdros de (*poss.*) voorpooten op eenige heete asch, en sprong ⁵ daarna zoo hevig op ⁵, dat de koning op den hoogen knop van den zadel geworpen en gekneusd werd. Hij steeg af in groote smart, en zette nooit (den) voet meer in (den) stijgbeugel. Dadelijk de brandende stad verlatende, werd hij langzaam in een draagstoel naar Rouaan gebracht ⁶ en terstond ⁷ in zijn bed gelegd. Het was spoedig allen en zelfs hem zelve blijkbaar, dat zijn laatste uur naderde. Gehinderd ⁸ wordende door 't gerucht en de drukte van Rouaan, en begeerig om te sterven in eene heilige plaats, liet hij zich door zijne lieden naar 't klooster van St. Gervaa, buiten ⁹ de stadsmuren, brengen ⁶. Hij sukkelde zes weken lang ¹⁰, gedurende welke hij omringd werd door geneesheeren, priesters en monniken. Bij 't naderen ¹¹ van den dood werd ¹² zijn hart verteederd ¹²; en schoon hij 't koninklijk decorum bewaarde, en kalm sprak over de wonderbare ge-

1) to wage war	4) to view.	8) to trouble.	11) nearer approach.
with... for.	5) to plunge.	9) outside.	12) to soften.
2) to consign.	6) to carry.	10) for, <i>prep.</i>	
3) to ride up.	7) at once.		

beurtenissen van zijn leven, zegt men, dat hij de ijdelheid gevoelde van alle menschelijke grootheid en eene levendige ¹³ wroeging ¹⁴ over de misdaden en wreedheden, die hij bedreven had. Hij zond geld naar Mantes om de kerken en godsdiensthuizen, die hij verbrand had, te herbouwen, en hij beval groote sommen te betalen aan de kerken en kloosters in Engeland, die hij geplunderd en verarmd had./ Hij liet al zijne staatsgevangenen los, zoowel Saksers als anderen, van welke sommigen gedurende meer dan twintig jaren in kerkers gesmacht hadden. Robert, zijn oudste zoon, die vele hevige twisten met zijn vader gehad had, was afwezig; maar zijne twee jongere zonen, Willem en Hendrik, die achtereenvolgens koningen van Engeland waren, waren voortdurend ¹⁵ rondom het sterfbed, ongeduldig wachtende op de verklaring van zijn laatsten wil. Een dag of twee vóór zijn dood verzamelde de Veroveraar eenigen van zijne prelaten en voornaamste barons in zijne ziekenkamer ¹⁶ en zich verheffende in zijn bed, verklaarde hij met een plechtig en bleek ¹⁷ gelaat in hunne tegenwoordigheid, dat hij het hertogdom Normandije vermaakte aan zijn oudsten zoon Robert. 'Wat de kroon van Engeland betreft,' zeide de stervende monarch, 'ik vermaak die aan niemand, 'daar ik haar niet ontving, gelijk het hertogdom Normandije, in erfenis van mijn vader, maar haar verkreeg door verovering. De opvolging in ¹⁸ dat koninkrijk laat ik daarom aan de beslissing van God, slechts zeer vurig wenschende, dat mijn zoon Willem, die altijd onderdanig aan mij geweest is, het moge verkrijgen.' 'En wat geeft gij mij, o mijn vader?' riep haastig ¹⁹ prins Hendrik uit. 'Vijf duizend pond ²⁰ zilver uit mijne schatkamer.' 'Maar wat kan ik doen met vijf duizend pond zilver, indien ik noch landen noch een t'huiskomen ²¹ heb?' Hier kreeg ²² de stervende koning het aanzien ²³ van een profeet, en zeide: 'Wees geduldig, o Hendrik! en vertrouw in den Heer. Laat uwe oudere broeders voorgaan, en uw tijd zal komen na den hunnen.' Hendrik ging rechtstreeks (heen) en woog het zilver met groote zorg, en voorzag zich dan van eene sterke kist om zijn schat in te bewaren ²⁴. Willem verliet 's konings sponde te gelijker tijd, en zonder te wachten om zijn vader den geest te zien geven, haastte hij zich naar ²⁵

13) keen.	17) ghastly.	21) home.	25) over to.
14) remorse (for).	18) to.	22) to put on.	
15) assiduous.	19) eagerly.	23) look.	
16) sick chamber.	20) pounds' weight.	24) to keep.	

Engeland, om zich van de koninklijke schatten meester te maken, neergelegd in 't kasteel van Winchester, en om voor zijne kroon te zorgen ²⁶.

Omstreeks zonsopgang, op den 9^{den} September, het gelui van klokken hoorende, vroeg de Veroveraar wat het gerucht beduidde, en men zeide hem, dat men de metten ²⁷ luidde in de kerk van St. Maria. Hij hief zijne gevouwen handen ten hemel, en zeggende: 'Ik beveel mijne ziel aan de heilige moeder Gods,' stierf (hij) oogenblikkelijk. Zijn laatste zwakke ²⁸ zucht was het teeken voor eene algemeene vlucht. De ridders, priesters en geneesheeren, die den nacht bij hem doorgebracht hadden, bestegen hunne paarden, en begaven zich naar hunne verschillende ²⁹ woningen ³⁰, om 't oog ³¹ te houden ³¹ op hunne eigene belangen, terwijl 's konings dienaren en eenige vassallen van lageren rang de vertrekken begonnen ³² te berooven van de wapenen, zilveren vaten, het linnen en de koninklijke kleederen, en toen te paard stegen en wegreden gelijk de anderen. Niets (dat) het medenemen ³³ waard (was), werd achtergelaten — neen, zelfs ³⁴ niet ³⁴ de beddelakens. Gedurende ongeveer drie uren lag het lijk van den machtigen Veroveraar, verlaten door zonen, vrienden, dienaren en allen, in een staat van bijna volkomen naaktheid op de bloote planken van de kamer, waarin hij gestorven was.

Ten laatste dacht de geestelijkheid aan de plichten, verschuldigd ³⁵ aan het stoffelijk overschot van haren souverain, en zich ³⁶ tooiende ³⁶ in hare beste kleederen, kwamen ³⁷ zij met kruisbeeld, brandende waskaarsen en wierook bidden bij ³⁸ 't verlaten en onteerde lichaam voor de rust der ziel. De aartsbisschop van Rouaan verordende, dat de koning zou worden begraven te Caen, in de kerk van St. Stephanus, die hij gebouwd en koninklijk begiftigd had. Maar zelfs nu was er niet één om de laatste eer (*pl.*) te bewijzen ³⁹: zijne zonen, zijne broeders, zijne bloedverwanten, waren allen afwezig, en van al de beambten en rijke vassallen des Veroveraars werd niet één gevonden om zich met de begrafenis te belasten.

Ten laatste nam ⁴⁰ een arme ridder, Herluin genaamd,

26) to look (after).	30) home.	34) not so much	37) to go to.
27) the hour of	31) to have an eye	as.	38) over.
prime.	(to).	35) owing.	39) to do.
28) faint.	32) to proceed (to).	36) to array one's	40) to charge
29) several.	33) carrying.	self,	one's self with.

den last en de kosten der begrafenis op zich ⁴⁰, en voerde ⁴¹ 's konings lijk naar de stad Caen.

41) to convey.

45.

DE SPINNEN.

Indien wij spinnen wenschen te vinden, moeten wij gluren in stoffige gaten en hoeken in stallen, schuren en huizen. Wij moeten rondtollen ¹ in den tuin en onder struiken zoeken ². Wij moeten kijken in opgerolde blaren, in de kelken van bloemen, in gaten in steenen en gaten in den grond; wij moeten muren onderzoeken — wij moeten zorgvuldig kijken en licht over het dauwige gras en het versche stoppelveld stappen, en, indien wij een hoogen kerktoeren beklimmen, zullen wij wellicht spinnen zien, in de lucht nog hooger boven ons zwevende (= zeilende). Indien wij laag ³ neerzagen in het heldere water van eenige vijvers en slooten, zouden wij misschien eene spin kunnen zien, gemakkelijk genesteld in een schitterend, zilverkleurig huis, dat ⁴ zij zelve bereid heeft ⁴. Zij heeft haar klein huis met lucht gevuld en vastgemaakt ⁵ met ⁵ zijden koorden aan de groene blaren op den grond van den vijver.

Indien wij de gewoonten ⁶ dezer spinnen opmerken, zullen wij vinden, dat eenige kunnen loopen, eenige kunnen springen, en eenige kunnen vliegen op wimpels ⁷ van zijde, die zij zelve gesponnen hebben ⁸; dat eenige strikken spannen ⁹, en andere zich verbergen in hinderlaag. Wij zullen vinden, dat zij verschillende handwerken ¹⁰ uitoefenen ¹⁰; dat eenige wevers zijn, eenige tentenmakers, eenige metselaars en eenige timmerlieden.

Gedurende den winter zijn de spinnen slaperig en dof; maar voor 't grootste (*comp.*) gedeelte van 't jaar zijn zij druk bezig met het vangen van haar voedsel en met het teeder verzorgen harer jongen. In alwat zij doen, toonen de spinnen groote bedrijvigheid, geestkracht, volharding en vlijt; en (zij) toonen ¹¹ zooveel behendigheid, dat zij waarlijk gezegd mogen worden zeer wonderbare schepseltjes te zijn.

1) to ramble.	5) to fasten down	7) streamer.	10) to follow an
2) to search.	by.	8) Zie 4.	employment.
3) far.	6) habit.	9) to lay.	11) to display.
4) of her own preparing.			

Eene spin is een geleed ¹² dier. Rondom haar week lichaam zijn vele hoornachtige ringen: de ringen van krabben en kreeften zijn gevormd van harde kalk of krijt, maar de ringen eener spin zijn weeker, gemaakt zijnde van meer hoornachtige stoffen ¹³. Zij hebben geene kieuwen; eenige soorten hebben twee en andere acht gaten in hare zijden door welke zij ademen. Merktet gij ooit op, wanneer eene spin u voorbij ¹⁴ liep, dat haar lichaam verdeeld was in twee deelen? De borst is het hardste gedeelte van 't lichaam, en al de voornaamste organen der spin, zooals haar kop en pooten ¹⁵, zijn er aan vastgemaakt. Het andere gedeelte van 't lichaam der spin is week, en slechts bedekt met een dik vel; dit wordt het achterlijf ¹⁶ genoemd: het bevat de maag, de luchtzakken, en de zakken van gomachtige zijde, waarvan de spin hare draden maakt. Deze voor- en achterdeelen zijn te zamen gevoegd door eene dunne buis.

De pooten der spinnen zijn vrij lang, geleed en hebben verscheidene sterke spieren, die dit insect in staat stellen zich vlug te bewegen en zijn lichaam van den grond te lichten. De microscoop toont ons, dat het op zijn hoofd horrentjes ¹⁷ heeft, aan ¹⁸ de punten ¹⁸ voorzien ¹⁸ van ¹⁸ haken of nijptangen. Aan 't einde dezer haken of nijptangen is een klein gaatje, waaruit, naar ¹⁹ den wil ¹⁹ des diers ¹⁹, een druppel vergif vloeit, en dit gaat in de wonde, die het geprikt heeft in eenig gevangen ²⁰ insect. Wanneer eene vlieg gevangen wordt, loopt de spin langs de fijne draden van haar web, steekt ²¹ haren haak of nijptang in het lichaam en gaat dan weg. In eenige minuten, en somtijds in eenige oogenblikken, doodt dit vergif de vlieg.

Indien de spin bevindt, dat eene groote vlieg gevangen is, en vreest, dat haar springen ²² het web zal breken, bijt zij vlug de draden door, die vlak bij de vlieg zijn, en laat haar weggaan. Maar indien eene andere vlieg, niet voluit zoo groot, de spin tracht te bestrijden ²³, spint de looze snaak eenige draden over de vlieg. Wanneer zij bevindt, dat dit zijden touwwerk de oproerige gevangene goed gebonden ²⁴ heeft, loopt zij weg naar eenig rustig hoekje, en wacht daar, totdat de arme vlieg zich geheel ²⁵ uitgeput heeft van 't worstelen; en zoodra zij rustig geworden is, loopt de

12) jointed.	16) abdomen.	20) to capture.	24) to bind down.
13) material.	17) jaw-foot.	21) to dart.	25) fairly.
14) past, <i>prep.</i>	18) tipped with.	22) to bounce.	
15) leg.	19) at will.	23) to fight, <i>v. a.</i>	

waakzame spin langs het net, en steekt haar wapen in haar lichaam. Het vergif doodt weldra de gevangene; en dan komt de overwinnaar terug, en de vlieg uit het web lichtende, voert zij haar weg, om er haar maal mee te houden in een aardig ²⁶ hoekje dicht daarbij.

26) snug.

46.

DE BROODVRUCHTBOOM.

De broodvruchtboom is afkomstig uit de eilanden van den Stillen Oceaan en van den Indischen Archipel — eene der meest gewichtige gaven der natuur voor de bewoners dezer streken, daar zijne vrucht het voornaamste gedeelte van hun voedsel levert ¹, en zijne binnenste schors een aanzienlijk gedeelte van hunne kleeding ², terwijl zijn hout ³ en zijn melkachtig sap gebruikt worden voor huishoudelijke doeleinden.

De broodvruchtboom is een vrij slanke boom, van 40—50 voet hoog, zich dikwijls (tot) bijna zijne halve hoogte verheffende zonder een tak. Hij heeft groote blaren, veeltijds 12—18 duim lang, donkergroen en glanzig. De vrucht is over 't algemeen ovaal, of bijna kogelrond, en ongeveer de grootte ⁴ van een kinderhoofd. Zij is eerst groen; wanneer (zij) onvolkomen gerijpt (is), bruin; en neemt ⁵, wanneer (zij) geheel ⁶ gerijpt (is), eene schitterend ⁷ gele kleur ⁸ aan ⁵. Zij is gehecht aan de kleine takken van den boom met (= door) een korten dikken steel, en hangt of alleen ⁹ of in trosen ¹⁰ van twee of drie te zamen. Zij bevat een eenigszins vezelachtig vleesch ¹¹, dat, wanneer (zij) rijp (is), sappig en geel wordt, maar dan een rotachtigen smaak heeft. In een vroeger tijdperk ¹², wanneer de vrucht verzameld wordt voor ('t) gebruik, is het vleesch wit en melig, en van eene vastheid ¹³, gelijkende op die van versch brood. In een nog minder rijpen staat bevat de vrucht eene kleverige witte melk.

De gewone manier ¹⁴ in de Zuidzee-Eilanden is elke vrucht in drie of vier stukken te snijden en er de kern ¹⁵ uit te

1) to supply.	5) to assume.	9) singly.	13) consistence.
2) clothing.	6) fully.	10) cluster.	14) practice.
3) timber.	7) rich.	11) pulp.	15) core.
4) size.	8) hue.	12) stage.	

nemen; dan heet gemaakte steenen in een in de aarde gegraven gat te leggen, ze te bedekken met groene blaren, en hierop eene laag van de vrucht te leggen, dan steenen, blaren en vrucht beurtelings, totdat het gat bijna gevuld is, wanneer bladeren en aarde over alles (heen) gespreid worden. In iets meer dan een half uur is de broodvrucht gereed; de buitenkanten zijn fraai ¹⁶ gebruind ¹⁷, en het binnenste gedeelte vertoont eene witte of geelachtige zelfstandigheid, gelijkende op de kruim van een tarwebrood. Zij heeft weinig smaak, maar is veeltijds zoetachtig en zeer voedzaam. Op deze wijze gebakken, blijft ¹⁸ de broodvrucht goed gedurende verscheidene weken.

Eene andere wijze ¹⁹ om haar te bewaren ²⁰ is haar in hoopen te onderwerpen aan een lichten ²¹ graad van gisting, en haar te slaan tot ²² eene soort van deeg, dat, ofschoon vrij zuur, veel gebruikt wordt, wanneer (er) geene versche broodvrucht te krijgen is.

Er zijn talrijke verscheidenheden van den broodvruchtboom in de Zuidzee-Eilanden, en zij rijpen op verschillende getijden. De boom brengt twee en somtijds drie oogsten ²³ in 't jaar op. In Westindië en Zuid-Amerika, waar (= in welke) zij ook ingevoerd is geworden, is de broodvrucht niet zeer in gebruik gekomen als een gewoon voedingsartikel; maar verschillende dingen ²⁴, die ²⁴ men er van bereidt ²⁴, worden (voor) lekkernijen gerekend.

De vezelachtige binnenste schors van jonge broodvruchtboomen wordt gebruikt tot het maken van eene soort van doek, dat veel gedragen wordt door de lagere ²⁵ volksklasse ²⁵ in de Zuidzee-Eilanden. Het hout is zacht en licht, en neemt, wanneer (het) aan de lucht (wordt) blootgesteld, het aanzien van mahoniehout aan. Het wordt gebruikt voor kano's, 't bouwen ²⁶ van huizen, meubels en vele andere doeleinden.

16) nicely.

19) mode (of).

22) into.

25) common people.

17) browned.

20) to preserve.

23) crop.

26) house-building.

18) to keep (*fut. t.*).

21) slight.

24) preparation.

47.

BREMEN.

Bremen, eene van de drie vrije steden van Duitschland, is gelegen aan de Weser, omstreeks vijftig mijlen van haren

mond. Bevolking 60,000, ongeveer allen Protestanten. Zij is verdeeld in de Oude en de Nieuwe Stad — de eerste aan de rechter-, de laatste aan de linkerzijde der rivier, die overspannen ¹ wordt door twee bruggen. De wallen en bolwerken rondom de oude stad zijn geslecht ² geworden en tot openbare wandelplaatsen ³ gemaakt ⁴, die met veel (= uitmunten) smaak zijn aangelegd ⁵.

Onder de voornaamste gebouwen zijn de Hoofdkerk (gebouwd omstreeks 1160), het Gothische Stadhuis met zijn vermaarden wijnkelder, (die) gezegd (wordt) Rijnwijn van den oogst van 1624 te bevatten, de Beurs, het Museum, en de Sterrenwacht van Dr. Olbers, op (= van) welke hij de planeten Pallas en Vesta ontdekte, merkwaardig.

De ligging van Bremen maakt haar (tot) de stapelplaats ⁶ van Brunswijk, Hessen en andere landen door welke de Weser vloeit; zij is daarenboven verbonden ⁷ door spoorwegen met geheel ⁸ West- en Middel-Duitschland.

Bremen is eene buitengemeen welvarende plaats, haar handel meer dan verdubbeld zijnde in ⁹ de laatste tien jaren. Groote schepen blijven ¹⁰ te Bremerhafen, waar eene ruime haven is, ongeveer 38 mijlen beneden ¹¹ Bremen gebouwd, met hetwelk het verbonden is door (een) electrischen telegraaf. Schepen van geen grooteren diepgang ¹² dan zeven voet kunnen naar de stad zelve komen ¹³.

Bremen drijft ¹⁴ een uitgebreiden handel met de Vereenigde Staten van Amerika, Westindië, Afrika, Oostindië, China en Australië. Haar groote buitenlandsche handel is echter met de Vereenigde Staten, van welke alleen, zij, in 1858, waren ¹⁵ invoerde van de geschatte waarde van 8,617,400 dollars, daarentegen ¹⁶ uitvoerende voor ¹⁷ de waarde van 10,452,100 dollars. Met uitzondering van Liverpool verscheept geene haven in Europa zooveel landverhuizers naar de Vereenigde Staten als Bremen, door ¹⁸ hare voornaamste ¹⁹ haven te Bremerhafen. Het totale getal van schepen te Bremen aankomende was in 1858 2929, en 't getal vertrekkende, 3043. Het getal schepen behoorende aan de haven was 279, met een gezamenlijken ²⁰ last van 124,775

1) to span.	7) to connect.	13) to come up	17) to.
2) to level.	8) the whole of.	(to).	18) through.
3) promenade.	9) within.	14) to carry on.	19) main.
4) to form.	10) to stop.	15) produce (<i>sing.</i>).	20) aggregate.
5) to lay out.	11) below.	16) in return.	
6) emporium.	12) to draw... feet of water.		

ton. In 'tzelfde jaar bedroeg de waarde der ingevoerde artikelen £ 8,232,000, (die der) uitgevoerde ongeveer £ 8,000,000. De voornaamste ingevoerde artikelen zijn tabak, koffie, suiker, katoen, rijst, huiden, verfhout (*pl.*), wijnen, timmerhout, hennep, enz. De uitgevoerde bestaan in wollen goederen, linnens, glas, lompjes, wol, hennep, huiden, enz. Groote hoeveelheden tabak en sigaren worden opnieuw uitgevoerd. Bremen heeft ook fabrieken van wollen ²¹ en katoenen ²¹ stoffen ²¹, papier en stijfjes, en uitgestrekte scheepstimmerwerven, brouwerijen, branderijen en suikerraffinaderijen. Het heeft regelmatige stoom-gemeenschap met New-York, Amsterdam, Hull, enz.

Bremen was eene der voornaamste steden van 't Hanseverbond, en werd in 1815 als eene der Hansesteden in 't Duitsch Verbond opgenomen ²².

De oppervlakte der republiek, waarvan het de hoofdstad is, is ongeveer 100 vierkante mijlen; de geheele bevolking, de stad Bremen er onder begrepen, omstreeks 89,000 (zielen).

Het bestuur is toevertrouwd aan een senaat, bestaande ²³ uit vier burgemeesters, twee syndici en vier en twintig raadsheeren, en aan eene vereeniging ²⁴ van inwonende ²⁵ burgers ²⁵, die een zeker bedrag van belastingen betalen.

21) woollens and
cottons.

22) to admit.
23) composed (of).

24) convention.

25) resident
burgess.

48.

DE PELGRIM EN ZIJN DOODE EZEL*.

'En dit,' zeide hij, het overschot van eene broodkorst in zijne tasch stekende, — 'en dit zou uw deel geweest zijn, hadt ge geleefd om het met mij gedeeld te hebben.' Ik dacht, aan ¹ den toon, dat het eene aanspraak ² aan zijn kind geweest was, maar het was tot zijn ezel, tot den eigen ezel, dien wij dood gezien hadden op den weg. De man scheen hem zeer te betreuren.

De treurende zat op eene steenen bank aan de deur, met den pakzadel en breidel des ezels aan (de) eene zijde, die hij van tijd tot tijd opnam, ze dan neerleide, ze aankeek, en zijn

*) Beide sprekers, de boer en Sterne, spreken met *thou*, *thee*, *thy*.

1) by. 2) address.

hoofd schudde. Hij nam toen zijne broodkorst weer uit zijne tasch, als om haar op te eten; hield haar eenigen tijd in zijne hand; leide haar dan op het gebit van zijns ezels breidel, zag peinzend ⁵ naar de kleine schikking, die hij gemaakt had — en slaakte ⁴ dan een zucht.

De eenvoud van zijne smart lokte ⁵ een tal ⁶ (van omstanders) om hem heen, en daar ik in de postsjees bleef zitten, kon ik over hunne hoofden (heen) zien en hooren.

Hij zeide, dat hij 't laatst uit Spanje was gekomen, waarheen hij gegaan was van de verste grenzen van Frankenland; en zoo ver gekomen was op zijne terugreis ⁷ naar huis, toen zijn ezel stierf. Iedereen scheen begeerig te weten wat zoo'n oud en arm man kon bewogen ⁸ hebben zulk eene verre reis (te ondernemen).

Het had (= heeft) den Hemel behaagd, zeide hij, hem met drie zonen te zegenen, de schoonste knapen in geheel Duitschland; maar in ééne week twee van hen aan (= door) de pokken verloren hebbende, en de jongste dezelfde ziekte krijgende ⁹, was hij bevreesd van hen allen beroofd te worden, en deed eene gelofte, (dat,) indien de Hemel dien (= hem) ook niet van hem wilde nemen, hij uit dankbaarheid naar St. Jago in Spanje zou gaan. (De apostel Jacobus wordt gezegd hier begraven te zijn).

Toen de treurende zoo ver in zijne geschiedenis kwam, hield hij op om der natuur hare schatting te betalen, en weende bitter.

Hij zeide, dat de Hemel de voorwaarden had aangenomen, en dat hij uit ¹⁰ zijne hut vertrokken ¹⁰ was ¹⁰ met dit arme schepsel, dat een geduldige deelgenoot van zijne reis geweest was; dat het hetzelfde brood met hem den geheelen weg had gegeten, en voor hem als een vriend was.

Ieder die er om heen stond, hoorde den armen man met deelneming aan. Zij boden hem geld aan.

De treurende zeide, dat hij het niet noodig had: het was niet de waarde van zijn ezel, maar 't verlies van hem. De ezel, zeide hij, beminde hem; en hierop vertelde hij hun eene lange geschiedenis van een ongeluk op hunnen overtocht over 't Pyreneesche Gebergte, dat hen drie dagen van elkaar gescheiden had; gedurende welken tijd de ezel hem evenzeer gezocht had als hij den ezel gezocht had, en dat geen van beiden nauwelijks gegeten en gedronken had, totdat zij elkaar weder ontmoetten.

3) wistfully.

5) to draw.

7) return.

9) to fall ill of.

4) to give.

6) numbers.

8) to take.

10) to set out from.

‘Ge hebt één troost, vriend,’ zeide ik, ‘ten minste, bij (= in) ’t verlies van uw arm beest; ik ben zeker, dat gij een goedertieren meester voor hem geweest zijt.’ ‘Helaas!’ zeide de treurende, ‘dat dacht ik, toen hij leefde, maar nu hij dood is, denk ik anders. Ik vrees, dat de zwaarte van mij zelve en mijne smarten te zamen (genomen) te veel voor hem geweest zijn; zij hebben de dagen van ’t arme schepsel verkort, en ik vrees, dat ik ze te verantwoorden heb,’ ‘De wereld moge zich schamen ¹¹⁾’ zeide ik tot mij zelve. — ‘Beminden wij elkaar maar (zóó) als deze arme ziel zijn ezel beminde, ’t zou (nog) iets zijn.

11) Shame on the world!

49.

AVONTUREN IN SPITZBERGEN.

In ’t jaar 1743 zond een Russisch koopman een schip met veertien man uit ter ¹ walvisch- of robbenvangst ¹ op de kust van Spitzbergen. Gedurende de eerste dagen hadden zij goeden ² wind, maar werden weldra daarna naar het oosten van ’t eiland gedreven in plaats van het westen, ’t welk de gewone plaats ³ der visscherij ³ was; en toen (zij) op ⁴ twee mijlen van de kust (waren), bevonden zij zich in buitengewoon gevaar, daar zij zich plotseling omringd zagen met ijs.

In dezen gevaarvollen toestand herinnerde zich de stuurman, Alexis Himkof, gehoord te hebben, dat eenigen zijner landslieden, van plan zijnde daar te overwinteren, eene houten hut gebouwd hadden op eenigen afstand van het strand, en inziende ⁵, dat zoo zij in het schip bleven, zij allen verloren zouden zijn, besloten zij dadelijk deze schuilplaats op te zoeken.

Vier van ’t scheepsvolk ondernamen ⁶ deze gevaarlijke reis over ijsvelden, heen en weer geslingerd door de winden en de golven. Eenige levensmiddelen waren noodzakelijk, daar zij eene onbewoonde kust gingen ⁷ onderzoeken ⁸; maar zij namen zoo weinig mogelijk, uit vrees van de moeilijkheden van den weg te vermeederen ⁹. Een geweer, een kruithoorn, twaalf schoten kruit, twaalf geweerkogels, eene bijl, een kleine ketel, een twintigpondszak tarwemeel, eene tonder-

1) for whale or seal-fishing.	3) fishing station.	6) to set out on.	9) to add to.
2) fair.	4) within.	7) to be about to.	
	5) to perceive.	8) to explore.	

doos, tabak en eene houten pijp ieder ¹⁰, maakten ¹¹ hun geheelen ¹² voorraad ¹³ uit ¹¹; en zij bereikten er in veiligheid het land mede.

Zij vonden weldra de hut, die zij zochten ¹⁴. Zij was ongeveer anderhalve mijl van het strand, en bestond uit twee kamers. Het geheele gebouw was zes en dertig voet lang, achttien hoog en achttien breed. In de binnenkamer was eene Russische kachel, eene soort van oven zonder schoorsteen, dienende beide om te koken en het vertrek te verwarmen. De hut had veel ¹⁵ geleden ¹⁵ van ¹⁵ ouderdom en weder, maar zij waren heel blijde er den nacht in door te brengen.

Vroeg in den morgen haastten zij zich de goede tijding aan hunne makkers mede te deelen ¹⁶ en zich meer levensmiddelen te verschaffen — kruit en lood, kleeding en andere benoodigdheden voor hun plan om daar den winter te slijten. Maar men kan zich verbeelden, welke schrik deze arme menschen aangreep, toen, het strand bereikende, (er) geen schip te zien was, en de zee, zoo ver als het oog kon reiken, geheel vrij was van het ijs, dat haar nog ¹⁷ daags te voren bedekt had. Of het schip in stukken geslagen ¹⁸ was door het ijs in den storm, dan of het naar zee gedreven was, wisten zij niet. Maar het was weg ¹⁹, en zij zagen zich verlaten op die ellendige, onbewoonde kust, van waar zij geene hoop hadden ooit te ontsnappen, daar de walvischvaarders slechts naar de westelijke zijde van 't eiland zeilden.

Zich voedsel te verschaffen en de hut bewoonbaar te maken ²⁰ waren hunne eerste zorgen in dezen vreeselijken toestand. Hunne twaalf geweerkogels doodden hun even zoo vele rendieren, en de hut werd gemakkelijker hersteld, daar de balken hecht ²¹ waren — hout vergaat niet spoedig in die nijpende koude —, en zij hadden hunne bijl in welker gebruik Russische boeren, die allen goede timmerlieden zijn, zeer bedreven ²² zijn. Mos is in overvloed op (= in) 't eiland; en daarmee vulden zij de spleten tusschen de planken van hun huis, ten einde ²³ zich te beschutten ²⁴ tegen de bittere ²⁵ koude.

De groote moeielijkheid (op een eiland), waar geen boom noch zelfs een struik groeide, was vuur te krijgen, zonder hetwelk het onmogelijk was te bestaan. Gelukkig werd in ²⁶

10) a piece.	15) to be much	19) gone.	24) to protect
11) to form.	the worse for.	20) to render.	one's self (from).
12) the whole of.	16) to carry.	21) sound.	25) biting.
13) store.	17) only.	22) skilful.	26) to supply.
14) to be in search of.	18) to dash.	23) so as to.	

deze dringende behoefte voorzien ²⁶, eerst door op de kust geworpen hout ²⁷ van wrakken (afkomstig), en later door boomen, wortels en alles wat op 't strand dreef ²⁸, zij wisten niet van waar.

Eens, juist toen zij vreesden, dat zij van honger moesten omkomen, daar al hun kruit op ²⁹ was, en zij bijna de rendieren opgegeten hadden, die zij hadden gedood, vonden zij op de kust, onder het drijfhout, eenige planken met een langen ijzeren haak en eenige spijkers vijf of zes duim lang — en uit deze eenvoudige materialen vonden ³⁰ zij zeer schrandder middel ³⁰ een paar lansen te maken. De groote haak werd in een hamer veranderd. Hun aanbeeld was een groote keisteel; een paar rendierhorens diende tot tang, en met deze ruwe werktuigen maakten ³¹ zij twee speerpunten ³². Deze werden gescherpt en gepolijst op steenen, en dan met riemen van rendiervel aan eenige boomtakken gebonden, zoo dik als een (= de) arm, (die) door de golven (waren) aangevoerd ³³.

Gewapend met deze speren, vielen zij een witten beer aan, en slaagden er na een wanhopigen strijd in hem te dooden. Zij hielden ³⁴ buitengemeen van ³⁴ het vleesch, hetwelk smaakte als osse vleesch; terwijl zij tot hunne vreugde bevonden, dat de pezen van den beer gemakkelijk konden gescheiden worden in draden, fijn genoeg om een boog te spannen ³⁵, dien zij gemaakt hadden van den gebogen wortel van een denneboom. Zij smeedden toen eenige stukken ijzer van dergelijken ³⁶ vorm als ³⁶ de speerpunten, maar kleiner; en deze, als vroeger gescherpt op de steenen, werden stevig gebonden met berenpezen aan stukken dennenhout om de punten hunner pijlen te vormen — en met dezen boog en pijlen doodden zij, gedurende hun verblijf op het eiland, tweehonderd en vijftig rendieren behalve een groot getal (*pl.*) vossen. Van de witte beren doodden zij slechts tien — negen daarvan ter ³⁷ zelfverdediging; want deze sterke en wilde dieren baanden ³⁸ zich ³⁸ een weg ³⁸ zelfs (tot) in hunne kamer, de arme zeelieden zoekende te verslinden. Eenige van hen werden gemakkelijker verjaagd dan andere; maar hunne herhaalde aanvallen hielden ³⁹ de mannen in aanhoudenden schrik ⁴⁰ voor hun leven (*pl.*). Rendieren, blauwe en witte

27) timber. 31) to fashion. 35) to string. 39) to keep.

28) to drift. 32) spear-head. 36) similar to. 40) terror.

29) gone. 33) to cast up. 37) in.

30) to contrive. 34) to like. 38) to make one's way.

vossen en de witte beren waren 't eenige voedsel, dat zij proefden gedurende hunne akelige gevangenschap. Brood hadden zij niet, en gedurende eenigen tijd moesten zij hun vleesch rauw eten, de nijpende koude en gebrek aan voldoende brandstof hen belettende het behoorlijk te koken. Ten laatste kwam ⁴¹ het denkbeeld bij hen op ⁴¹ er wat van te drogen gedurende den zomer in de open lucht en het dan op te hangen in den rook van hunne kachel.

Hun geheele verblijf of liever gevangenschap duurde zes jaren, na verloop van welke zij door andere walvischvaarders verlost werden.

41) to occur.

50.

DE GESCHIEDENIS VAN DEN OUDEN SOLDAAT, OF DE INVAL DER FRANSCHEN IN ¹ RUSLAND, 1812.

'Aan 't hoofd van een leger van ongeveer zeshonderd duizend man verklaarde keizer Napoleon (den) oorlog aan ² Rusland, en trok den Niemen over. Dit was in Juni 1812. Het binnentrekken van dat groote leger in het Russische gebied ³ was een prachtig schouwspel — ach! welk een contrast met (= aan) zijn aftocht! De schitterende slagorde ⁴ van honderd duizend (man) ruitery met hunne wapperende ⁵ banieren en glinsterende adelaren, het gekletter der wapenen, de krijgsmuziek, de blijde blikken der soldaten, vertrouwende ⁶ op de overwinning — want (het denkbeeld eener) nederlaag kwam nooit (op) in ons gemoed (*pł.*), de tegenwoordigheid van een aanvoerder, dien wij gereed waren te volgen waarheen hij den weg wees ⁷, want hij sloeg alles gade en overzag ⁸ alles, van de geringste gemakken des gemeenen soldaats tot de grootsche ⁹ bewegingen zijner overstelpende macht — verscheidene duizenden proviandwagens ¹⁰, tallooze kudden ossen, veertienhonderd stukken kanon en vele duizenden artillerie- en hospitaalwagens — al deze vormden een grootsch en treffend tooneel!

'Wij drongen door in het hart van Rusland, maar het was een vermoeiende marsch. De Russen vielen ons aan;

1) of.	4) array.	7) to point.	10) provision-
2) against.	5) to stream.	8) to superintend.	wagon.
3) dominions.	6) confident (of).	9) mighty.	

levensmiddelen ontbraken, en de bewoners, om ons te beletten voedsel en (eene) schuilplaats te verkrijgen, verbrandden de dorpen bij onze nadering. Tooneelen van ellende troffen ¹¹ ons gezicht aan iederen kant. De keizer moedigde ons aan. 'Wij zullen op Moskou aanrukken ¹²,' zeide hij, 'bezit nemen van de stad en daar den Czaar vredesvoorwaarden voorschrijven ¹³.'

'Wij marcheerden voort, hopende dat we in Moskou rust en voedsel zouden vinden; maar duizenden stierven alvorens wij die stad bereikten. Een zeer hevige ¹⁴ slag had plaats te Borodino, en spoedig daarna kregen ¹⁵ we de beroemde stad voor 't eerst ¹⁵ in 't gezicht ¹⁵, 'Moskou met de gouden koepeldaken.' Het tafereel was bekoorlijk! Daar, in 't midden eener vruchtbare vlakte, verhieven zich duizend torens en klokketorens, bekroond met vergulde ballen, duizend koepeldaken, stralende ¹⁶ en schitterende ¹⁷ in 't zonnelicht.

'Terwijl wij staarden op het tooneel, rolde de kreet van 'Moskou! Moskou!' langs onze gelederen, en wij voorzagen ¹⁸ den tijd, wanneer wij fier zouden zeggen tot de jeugd van een opvolgend geslacht 'Ik was ook bij (= van) 't leger van Moskou.'

'Wij trokken de stad binnen, maar vonden haar bijna verlaten. De Russen hadden haar bij honderden en duizenden verlaten, en besloten (hebbende) om ons van voedsel en schuilplaats te berooven, hunne rijke en prachtige stad in brand gestoken. Ja! gedurende zes dagen verkondigden de vlamme ¹⁷ paleizen en vallende huizen dier oude hoofdstad den haat der Russen tegen (= aan) de overweldigers.

'Het was eene bittere teleurstelling voor ons, dat wij, na zulk een verschrikkelijken marsch, bij 't bereiken van Moskou, niet in staat waren het voedsel te verkrijgen, dat wij zoozeer behoefden.

'De keizer zag uit het paleis van het Kremlin op droevige sporen van vroegere grootheid. En wanneer hij uitreed, zag hij wat hem nog meer ontmoedigde — officieren en soldaten zittende op leuningstoelen en vergulde canapé's, bedekt met rijke zijde, hunne voeten rustende op Siberisch bont ¹⁹ of Cashmeren shawls, stukken ²⁰ paardevleesch van gouden en zilveren borden etende!... Rijkdommen waren overvloedig, maar geen voedsel; en wat baatten ²¹ rijkdommen in een vijandelijk land, waar geene levensmiddelen konden wor-

11) to meet. 14) fierce. 16) to flash. 19) furs.
12) to advance. 15) to catch a first 17) to blaze. 20) steak.
18) to dictate. glimpse of. 18) to anticipate. 21) to be of use.

den gekocht? En dan naderde de winter, een Russische winter! — Zoo beval ons de keizer, eene maand nadat wij Moskou binnengekomen waren, terug te keeren ²².

‘Op den 22sten October begon die verschrikkelijke marsch — een marsch nooit te vergeten! Ik kan niet beproeven ²³ zijne jammeren te beschrijven. Ofschoon zoo vele jaren sedert dien tijd voorbij gegaan zijn, staat ²⁴ mij nog de vreeselijke ellende (*pl.*), waarvan ik getuige was, voor den geest ²⁴. De lengte van den weg, de schaarschheid van voedsel, de nijpende koude en de vervolgende Russen maakten ons lijden (*pl.*) vreeselijk. Keizer Alexander, die naar geene vredesvoorwaarden wilde luisteren, zoolang wij in zijn gebied bleven, zond ons een groot leger na, en er hadden verscheidene gevechten ²⁵ plaats.

‘Terugtocht was tot dusver een woord ons bijna onbekend, en toen we den rug keerden naar den vijand, dien we ons ²⁶ zoozeer verzekerd ²⁶ hadden te zullen overwinnen, was ons gemoed (*pl.*) treurig en terneergeslagen. Toen wij de velden van Borodino weer doorkruisten, was onze schrik onuitsprekelijk, toen we de lijken der veertig duizend man, die daar twee en vijftig dagen geleden gevallen waren, nog onbegraven zagen liggen. Het tooneel was verschrikkelijk.

‘Op (= in) onzen marsch dwars door de vlakte, meende ik een zwakken hulpkreet te hooren. Ik en mijne kameraden naderden de plaats ²⁷, en zagen tot onze verbazing een Fransch soldaat (uit)gestrekt op den grond, met gebroken beenen. ‘Ik werd gewond,’ zeide hij, ‘op den dag van den grooten slag. Ik bezwijmde van de smart, die ik verduurde, en weder tot mij zelve komende, bevond ik mij in eene verlatene plaats, waar niemand mijne kreten kon hooren of mij hulp (kon) verschaffen. Gedurende twee en vijftig dagen heb ik mij iederen morgen naar den kant van een beekje gesleept, waar ik mij voedde met gras en wortels en eenige stukken brood, die ik vond onder de lijken. Des nachts legde ik mij neder achter ²⁸ eenige doode paarden. Vandaag zag ik u op een afstand, en al mijne krachten verzamelden ²⁹, kroop ik zoo dicht bij u als ik konde, en toen ik be-

22) to retrace one's
steps.

24) to haunt.

25) engagement.

23) to attempt.

26) to make sure.

27) spot.

28) under the

shelter of.

29) to summon.

vond, dat ik niet verder kon komen, riep ik luide om hulp, maar ik begon te vreezen, dat gij mij voorbij zoudt gaan.'

'Naarmate wij onzen smartelijken marsch vervolgden, staken wij ieder dorp en iedere stad in brand door welke wij kwamen, ten einde te voorkomen, dat zij eene schuilplaats verleenden aan onze vervolgers; want de Kozakken waren ³⁰ steeds aan ³⁰ onze achterhoede, de achterblijvers bij honderden afsnijdende. Bijna stervende van honger en uitgeput van vermoeienis, vervolgden wij onzen weg, toen plotseling de winter begon. Alles wat wij te voren verduurd hadden, scheen niets bij ons lijden (*pl.*) nu! Als inboorlingen van 't zonnige Frankrijk hadden wij (ons) geen denkbeeld gevormd van een Russischen winter; nu voelden wij dien in al zijne verschrikkelikheden. Mannen en paarden vielen in ³¹ menigte ³¹ dood neder. De ledematen werden dood en machteloos; de geweren vielen uit onze bevroren vingers; de eene viel ³² na den anderen, en was in weinige minuten met dikke sneeuw bedekt. Achteruit ziende, scheen de weg met deze witte heuveltjes als een kerkhof op een sneeuwigen dag. Wij durfden niet stil staan om eenigen armen kameraad, die viel, bij te staan, maar gingen ³³, zoo goed als wij konden, voorwaarts ³³ door de opgejaagde ³⁴ sneeuw. Soldaten verlieten hunne gelederen, officieren hunne kompagnien, en allen dwaalden voort, zich om niets bekommerende en denkende dan (hun) zelfbehoud. De vrees dat wij gedood zouden worden door de meedoogenlooze Kozakken verhaastte ³⁵ onze schreden. Des nachts hadden wij geene schuilplaats, en wij verslonden onze stukken paardevleesch, — wij hadden geen ander voedsel. Honderden, zwak en afgemat, nederzittende bij onze vuren, sliepen weldra den slaap des doods. Dag na dag, nacht na nacht, duurde dit voort. Onze krachten waren zoo uitgeput, dat geschut, bagage, krijgsvoorraad, al de rijke buit van Moskou, en zelfs Napoleons eigen rijtuig, werden achtergelaten op den weg. Onze eenige gedachte was uit Rusland te geraken, — onze eenige hoop, dat wij daar geen graf mochten vinden.

'Op den 25sten November kwamen wij aan de rivier de Berezina, die wij over moesten. Van dezen dag vermeerde onze ellende ³⁶ (*pl.*) tienvoudig. Wij vonden de Russen gereed om ons den doortocht te betwisten ³⁷, en den uitslag

30) to hang on. 33) to push on. 35) to urge on. 37) to dispute a
31) in numbers. 34) drifting. 36) calamity. th. with a. o.
32) to drop.

van den strijd vreezende, beval de keizer de standaarden zijner regimenten te verbranden, uit vrees dat zij in de handen des vijands zouden vallen. Er werden toen twee houten bruggen gemaakt³⁸, en eenige van onze troepen, met Napoleon, trokken over. Er viel eene zware sneeuw, het weder was bitter koud, en de Russische geweer- en kanonkogels deden hun moorddadig werk. In de wildste verwarring stooft³⁹ de menigte over de bruggen om den vijand te ontsnappen — mannen, vrouwen, kinderen, paarden, bagage, allen worstelende om (de) eersten te zijn. Eene der bruggen stortte in! honderden werden verpletterd of vertrappt, en duizenden verdronken. Het overtrekken van de Berezina duurde⁴⁰ drie dagen, en drie dagen van zulk een bloedbad, ellende en wanhoop zijn wellicht nooit gezien. Op den derden dag werd het noodzakelijk de andere brug te verbranden, om de Russen te beletten⁴¹ ons te volgen; — en tienduizend der onzen waren er nog niet overgetrokken. Men zegt, dat zes en dertig duizend man bij die vreeselijke gelegenheid omkwamen.

‘Alle orde en tucht waren hierna verloren. De wanhoop scheen elk hart te vermeesteren, en bevroren tranen van verwijfeling zag men op de kaak van menigen dappere. Op den 4den December vertrok Napoleon, die ons niet eerder verlaten wilde, op eene slede naar Parijs, generaal Murat benoemende om ons naar ’t vaderland te leiden. Wij gingen⁴² voort⁴², maar elke schrede, die wij deden⁴³, was pijnlijk. Onze spieren waren verstijfd, onze vingers vol⁴⁴ blaren⁴⁴ van de nijpende koude. Velen vielen, om niet meer op te staan, en zonder⁴⁵ de goedheid van een kameraad zoude ik ook gevallen zijn. Het lijden (*pl.*), dat ik toen verduurde, heeft mij voor (mijn geheele) leven (tot) een hulpeloozen invalide gemaakt. Maar ik wil mijne treurige geschiedenis eindigen. Op den 13den December trokken wij den Niemen weer over. Het prachtige leger, dat Rusland moest hebben onderworpen, was niet meer. Bedekt met lompen, met ingevallen oogen, vermagerde lichamen en wanhopige blikken, welk een contrast boden wij aan bij (= aan) hetgene wij zes maanden geleden waren!’

38) to construct.	41) to keep from.	44) frost-bitten	45) had it not
39) to rush.	42) to move on.	(from).	been for.
40) to occupy.	43) to take.		

Bij de Uitgevers dezes zijn mede verschenen:

A. B. MAATJES, Mots et Dialogues Français-Hollandais. Zevende druk f 0.50.

Fransche Woorden en korte Samenspraken voor eerstbeginnenden f 0.30.

Premières Lectures. Introduction à la littérature de l'Enfance, destinée à l'usage des commençants f 0.30.

Littérature de l'Enfance. Choix de morceaux, destinés à l'usage des écoles, classes moyennes et inférieures.

I^e PARTIE. Zevende druk. f 0.60.

IIe PARTIE. Vijfde druk. f 0.60.

Recueil Littéraire. Choix de morceaux, tirés des meilleurs prosateurs français du XIXe siècle. Vierde druk f 0.80.

Les Prosateurs Français. Recueil de morceaux, choisis dans les meilleurs prosateurs français du XIXe siècle, à l'usage des écoles, classes supérieures. I^e PARTIE. 2e dr. f 0.60. IIe PARTIE f 0.60.

Recueil Poétique. Choix de morceaux, tirés des meilleurs poètes français du XIXe siècle. I^e PARTIE. 3e druk. f 0.60. IIe PARTIE. 2e druk. f 0.50.

Précis de l'Histoire de la Littérature Française. f 0.60.

F. M. COWAN en A. B. MAATJES, Leercursus ter Beoefening der Engelsche taal, in 4 Stukken compleet.

I. Inleiding tot de Beoefening der Engelsche Taal. Zesde druk. f 0.50.

II. Theoretisch-Practische Spraakkunst. Vijfde druk. f 1.20.

III. Lees- en Vertaalboek voor eerstbeginnenden. Vierde druk. f 0.60.

IV. Lees- en Vertaalboek voor meergevorderden. Tweede druk. f 0.90.

A. B. MAATJES, Engelsche Vertaal oefeningen. Ten vervolge op de Theoretisch-Practische Spraakkunst der Eng. Taal, door F. M. COWAN en A. B. MAATJES. 2de druk. f 0.40.

Key. 2de druk. f 0.40.

A Selection of English Words and Dialogues. Zevende druk f 0.60.

Deutsches Lesebuch I. Eine Auswahl von Proben deutscher Prosa und Poesie zum Gebrauch für Schulen und den Privatunterricht. Derde druk. f 0.60.

Deutsches Lesebuch II. Deutsche Chrestomathie. Eine Auswahl von Proben deutscher Prosa und Poesie des XIX Jahrhunderts mit biographischen und andern Erläuterungen. — Ein Lehr- und Lesebuch für die obere Classen der verschiedenen Schulanstalten f 0.90.

Wörter und Gespräche. Ein Verzeichniss der gebräuchlichsten deutschen Wörter, nebst einer Auswahl von deutschen Gesprächen aus dem Alltagsleben. Derde druk. f 0.60.

D. W. BOSCH, D^r. en W. DEGENHARDT, Natuurlijke historie voor de Nederlandsche scholen. Iste Stukje. Dierenrijk. Vierde druk. Met 76 tusschen den tekst gedrukte afbeeldingen. f 0.40.

IIe Stukje. Planten- en delfstoffenrijk. Derde druk. Met 74 tusschen den tekst gedrukte afbeeldingen. f 0.40.

J. E. HELGE, Natuurkunde voor de Nederlandsche scholen. Iste Stukje. Tweede druk.

Met 43 tusschen den tekst gedrukte afbeeldingen f 0.40.

IIe Stukje. Met 51 tusschen den tekst gedrukte afbeeldingen f 0.60.